

Załącznik do Uchwały nr XLVIII/580/22
z dnia 27 września 2022 r.

Wojewódzki Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025

Łódź, 2022

województwo ^Ł
łódzkie

Spis treści

1. WPROWADZENIE.....	3
2. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2025	6
2.1. DOKUMENTY ORGANIZACJI NARODÓW ZJEDNOCZONYCH	6
2.2. DOKUMENTY RADY EUROPY.....	6
2.3. DOKUMENTY UNII EUROPEJSKIEJ	6
2.4. DOKUMENTY KRAJOWE DOTYCZĄCE PROBLEMATYKI PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE.....	7
3. KONTEKST TEORETYCZNY.....	8
3.1. PRZEMOC W RODZINIE JAKO PROBLEM SPOŁECZNY	8
3.2. PSYCHOSPOŁECZNE UWARUNKOWANIA PRZEMOCY	9
3.3. RODZAJE PRZEMOCY	14
4. DIAGNOZA PROBLEMU PRZEMOCY W RODZINIE W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM.....	16
4.1. SKAŁA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE W WOJEWÓDZTWIE ŁÓDZKIM	16
4.2. RODZAJ OFEROWANEGO WSPARCIA DLA OFIAR PRZEMOCY	22
4.3. WSPARCIE DLA SPRAWCÓW PRZEMOCY.....	33
4.4. ANALIZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA PODSTAWIE DANYCH POLICJI	34
4.5. ANALIZA ZJAWISKA PRZEMOCY W RODZINIE NA PODSTAWIE DANYCH PROKURATURY.....	37
5. ANALIZA SWOT.....	38
6. REKOMENDACJE	42
7. ZAŁOŻENIA PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2025	43
8. PRZEWIDYWANE EFEKTY REALIZACJI PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2025	50
9. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA ORAZ MONITORING I EWALUACJA PROGRAMU PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO 2025.....	52
SPIS TABEL	54
BIBLIOGRAFIA.....	54

1. Wprowadzenie

Opracowanie i realizacja Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025 jest zadaniem wynikającym z art. 6 ust. 6 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2021 poz. 1249). Koordynatorem i głównym realizatorem zadań w ramach Programu jest Regionalne Centrum Polityki Społecznej w Łodzi. RCPS jest jednostką odpowiedzialną za realizację zadań własnych samorządu województwa w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, powołaną Uchwałą Nr VII/61/99 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 30 marca 1999 roku.

W świetle zapisów ustawy do zadań własnych samorządu województwa należy w szczególności: opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, inspirowanie i promowanie nowych rozwiązań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, opracowywanie ramowych programów ochrony ofiar przemocy w rodzinie oraz ramowych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie, a także organizowanie szkoleń dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

Zjawisko przemocy w rodzinie, z uwagi na swoją złożoność, wymaga kompleksowych i skoordynowanych rozwiązań oraz zaangażowania instytucji i podmiotów, których zadania w tym w zakresie precyzuje ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. Realizacja działań, które ujęto w Programie powinna prowadzić do postrzegania przemocy jako złożonego problemu społecznego. Program stanowi część Strategii w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 roku. Strategia uwzględnia wnioski i rekomendacje uzyskane w ramach monitoringu obowiązujących do 2020 Programów Wojewódzkich oraz Planów dotyczących województwa łódzkiego, w tym Wojewódzkiego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na lata 2017-2020, przedłużonego Uchwałą nr XXVII/384/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 23 lutego 2021 r. w sprawie kontynuowania w roku 2021 programów stanowiących część Wojewódzkiej strategii w zakresie Polityki Społecznej 2020.

Należy podkreślić, iż zjawisko przemocy domowej jest definiowane w aktach prawa krajowego i międzynarodowego. Konwencja Rady Europy z dnia 11 maja 2011 r. o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz.U. z 2015 r. poz. 961) definiuje zjawisko przemocy domowej jako wszelkie akty przemocy fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej, zdarzające się w rodzinie lub gospodarstwie domowym, lub między byłymi lub obecnymi małżonkami bądź partnerami, niezależnie od tego, czy sprawca i ofiara dzielą lub dzielili miejsce zamieszkania czy nie. Z kolei przemoc wobec kobiet w świetle Konwencji oznacza wszelkie akty przemocy ze względu na płeć, które powodują lub mogą prowadzić do fizycznej, seksualnej, psychologicznej lub ekonomicznej szkody lub cierpienia

kobiet, w tym również groźby takich ataków, przymus lub arbitralne pozbawienie wolności, zarówno w życiu publicznym, jak i prywatnym.

Wiążące wytyczne definicyjne dla Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025 kształtują przepisy ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249). W ich rozumieniu, poprzez przemoc w rodzinie rozumie się jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste osób najbliższych, a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą. Warto tu dodać, że niekiedy w literaturze przestępstwo znęcania się i przemoc są stosowane zamiennie. Uważa się, iż przestępstwo znęcania się jest jedynie częścią zjawiska przemocy. W sensie definicyjnym przemoc w rodzinie wykracza znacznie swoim zakresem przedmiotowym poza ustawowe znamiona przestępstwa znęcania się nad osobami najbliższymi. Można stwierdzić, że przestępstwo znęcania się jest najbardziej jaskrawym przykładem przemocy w rodzinie, jednakże nie odzwierciedla całości tego zjawiska, a jedynie jego część.

Program przygotowano odnosząc się do doświadczeń wynikających z realizacji jego poprzednich edycji oraz w oparciu o dokonaną diagnozę, w tym analizę aktualnych danych zastanych: ilościowych i jakościowych, unijnych, krajowych i regionalnych aktów prawnych i polityk publicznych oraz opracowań, wniosków i rekomendacji grupy roboczej ds. opracowania programu. Program jest spójny z prawem krajowym oraz politykami publicznymi obowiązującymi w województwie łódzkim.

Celem głównym Programu jest zmniejszenie skali i skutków przemocy w rodzinie w województwie łódzkim poprzez budowanie efektywnego systemu wsparcia i profilaktyki. Opracowanie Programu zostało poprzedzone przeprowadzeniem pogłębionej diagnozą zjawiska przemocy w rodzinie na terenie województwa łódzkiego wraz z rekomendacjami w obszarze profilaktyki oraz interwencji.

Cel główny realizowany będzie poprzez cele szczegółowe, działania oraz wskaźniki sprawdzające ich efektywność. Zostały one opracowane i wyznaczone na podstawie kierunków i rodzajów działań przewidzianych w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022. Przewidywana jest możliwość dostosowania podejmowanych form działania do lokalnych potrzeb, jak również możliwości finansowych Samorządu Województwa Łódzkiego. Program jest dokumentem, który może być uzupełniany o nowe treści, biorąc pod uwagę aktualne wyzwania i potrzeby społeczne, wyniki prowadzonych badań oraz zmiany prawne.

W tym miejscu należy też podkreślić, że prace nad przygotowaniem Programu toczyły się w czasie pandemii COVID-19. Zjawisko to w istotny sposób wpłynęło na zintensyfikowanie zjawiska przemocy i wskazało konieczność wprowadzania nowych kierunków działania i narzędzi profilaktycznych.

2. Podstawy prawne Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025

2.1. Dokumenty Organizacji Narodów Zjednoczonych

- Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r.
- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r.
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 r.
- Deklaracja Wiedeńska z 1993 r.
- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.
- Deklaracja Pekńska z 1995 r.
- Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 r.

2.2. Dokumenty Rady Europy

- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 r.
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 r.
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 r.
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej z 11 maja 2011 r.

2.3. Dokumenty Unii Europejskiej

- Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Rz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, s. 57)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych) (Dz. Urz. UE L 338 z 21.12.2011, s.2)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UE L 335 17.12.2011, s. 1)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar (Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, s.1)
- Program sztokholmski przyjęty w dniach 10-11 grudnia 2009 r.
- Karta Socjalna Wspólnoty Europejskiej (Karta podstawowych praw socjalnych pracowników) z dnia 9 grudnia 1989 roku

2.4. Dokumenty krajowe dotyczące problematyki przeciwdziałania przemocy w rodzinie

- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2021 poz. 1249)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268)
- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 574)
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1956, 2469)
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2020 r. poz.176)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735)
- Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2021 roku w sprawie Narodowego Programu Zdrowia na lata 2021-2025 (Dz. U. 2021, poz. 642)
- Uchwała Nr 183 Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 roku w sprawie Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2022 (M.P. z dnia 31.12.2021, poz. 1204)
- Uchwała Nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 roku w sprawie Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 (M. P. z dnia 16.09.2021, poz. 843)
- Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021–2035, projekt z dnia 30 listopada 2021
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 - Załącznik do Uchwały Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021r. w sprawie przyjęcia Strategii Przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030
- Strategia w zakresie Polityki Społecznej Województwa Łódzkiego 2030

3. Kontekst teoretyczny

3.1. Przemoc w rodzinie jako problem społeczny

Zjawisko przemocy w rodzinie jest problemem społecznym o charakterze globalnym, który wymaga zdecydowanych działań interwencyjnych. Jest zjawiskiem złożonym i wieloaspektowym, wymagającym kompleksowych i skoordynowanych rozwiązań w obszarze jej zapobiegania. Prowadzone badania wskazują, że ofiarami tej przemocy są w zasadniczej mierze kobiety. W literaturze przedmiotu formułowana jest teza, że przemoc mężczyzn wobec kobiet stanowi wyraz historycznie ukształtowanego nierównego podziału władzy pomiędzy kobietami i mężczyznami¹.

Jak wynika z danych Agencji Praw Podstawowych² z 2017 roku, co dziesiąta kobieta – obywatelka Unii Europejskiej – doświadczyła przemocy seksualnej, nim ukończyła piętnaście lat. Jedna na pięć kobiet była ofiarą przemocy fizycznej lub seksualnej ze strony aktualnego lub byłego partnera, przy czym około połowa z nich doświadczyła tego więcej niż raz. 43% kobiet przeżyło jakąś formę przemocy psychicznej w związku z relacją z partnerem – dotyczyło to takich zjawisk, jak: kontrolowanie, obraźliwe traktowanie czy przemoc ekonomiczna. Jedynie 14% badanych przez Agencję Praw Podstawowych kobiet przyznało, że o najpoważniejszych przypadkach stosowania przemocy przez partnera powiadomiły policję. Jeśli przemoc stosowana była przez inną osobę niż partner, wówczas na zgłoszenie decydowało się 13% kobiet³. Przykładowo, jak wynika z danych statystycznych, we Francji 84 tys. kobiet w wieku 18–75 jest rocznie ofiarami gwałtu lub jego usiłowania. Kolejne 223 tys. kobiet w wieku 18–75 było ofiarami przemocy domowej. Wynika stąd też, że dziewczęta w wieku 12–15 lat są dwukrotnie częściej ofiarami przemocy seksualnej niż chłopcy. Dane dotyczące sytuacji kobiet w Niemczech pokazują, że aż 40% obywaterek tego kraju doświadczyło przemocy fizycznej lub seksualnej, bądź obu jej form, a 42% przemocy psychicznej, w tym zastraszania, upokarzania, formułowania wyzwisk, gróźb i oszczerstw. Z kolei z danych hiszpańskiego Ministerstwa Zdrowia, Polityki Społecznej i Równości z 2012 r. wynika, że ponad 10% Hiszpanek, czyli więcej niż dwa miliony osób, przyznaje, że były ofiarami przemocy wobec płci. Z kolei 3% zgłasza, że ataki przemocy skierowane wobec nich przez mężczyznę, którego uznają za swojego partnera lub byłego partnera, miały miejsce w 2011 r. Łącznie zatem blisko 14% Hiszpanek przyznaje się do doświadczenia przemocy ze strony mężczyzn⁴.

---

¹ L. Tomaszewska, *Przemoc wobec kobiet w rodzinie*, Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2007, s. 10.

² FRA – European Union Agency for Fundamental Rights

³ *Challenges to women's human rights in the EU. Gender discrimination, sexist hate speech and gender-based violence against women and girls*, European Union Agency for Fundamental Rights, November 2017, s. 5

⁴ M. Kordaczuk-Wąs, M. Putka (red.): *Zintegrowany System Monitorowania Przypadków Przemocy w Rodzinie – doświadczenia hiszpańskie*, Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji, Warszawa 2011/2012, s. 10–11.

Jak wynika z badania Agencji Praw Podstawowych, głównym powodem niezgłaszania przez ofiarę faktu stosowania przemocy przez sprawcę jest przekonanie, że jest to prywatna sprawa, która powinna być rozwiązana w rodzinie. Przekonanie to jest silniejsze w społeczeństwach wschodnich krajów członkowskich Unii Europejskiej. Niepokojące jest także to, że co piąty ankietowany przez Agencję Prawa Podstawowych zgodził się ze stwierdzeniem, iż do przemocy dochodzi, ponieważ to ofiara prowokuje sprawcę oraz że kobiety podczas zgłoszeń wyolbrzymiają zjawiska stosowania wobec nich przemocy. W tym zakresie zwracają uwagę różnice odnotowane między krajami – blisko połowa respondentów na Malcie (47%), Cyprze (44%) i na Litwie (42%) uznała te stwierdzenia za prawdziwe, gdy tymczasem w Szwecji odsetek ten wyniósł jedynie 8%, a we Francji czy we Włoszech 13%. Duży wpływ mają tu obowiązujące w danym społeczeństwie normy kulturowe i społeczne, przyjmowane postawy oraz panujące stereotypy. Przykładowo, badanie ujawniło, że w Bułgarii istnieje wyraźna tendencja do ukrywania faktu występowania przemocy domowej lub minimalizowania jej znaczenia, i to zarówno przez ofiary, jak i sprawców. Z kolei w Szwecji, w początkowej fazie uwalniania się od przemocy, kobiety nadal uważają jej stosowanie za coś mniej więcej normalnego⁵.

3.2. Psychospołeczne uwarunkowania przemocy

Przemoc jest zjawiskiem szkodliwym i polega na wykorzystywaniu siły i przewagi wobec osób słabszych, naruszającym ich prawa i powodującym szkody psychiczne, fizyczne i moralne. Przemoc w rodzinie jest procesem charakteryzującym się swoistym przebiegiem i dynamiką relacji opisanym poprzez cykle przemocy i specyficzne dla niej mechanizmy psychologiczne. Zachowania osób doświadczających przemocy i strategie radzenia sobie z przemocą są wynikiem działania czynników podmiotowych i sytuacyjnych. Przypisywanie nieracjonalności osobom pokrzywdzonym jest uproszczeniem prowadzącym do krzywdzących ocen i wtórnej wiktyimizacji. Należy pamiętać, że odpowiedzialność prawną i moralną za stosowanie przemocy ponosi sprawca czynu. Stosowanie przemocy nie może być usprawiedliwiane prowokacją czy zachowaniem ofiary. Rozumienia psychologicznych mechanizmów uwikłania ofiar w relacje ze sprawcą, w tym zachowań przyczyniających się do podtrzymywania przemocy, nie należy utożsamiać z odpowiedzialnością za przemoc w związku. Zjawisko przemocy domowej jest tolerowane i wzmacniane poprzez postawy oparte na stereotypach kulturowych, społecznych i obyczajowych (dotyczących między innymi: płci, ról społecznych, rasy, orientacji seksualnej), które przyczyniają się do wiktyimizujących postaw wobec osób pokrzywdzonych. Priorytetem w działaniach związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie jest kwestia bezpieczeństwa. Przy dokonywaniu diagnozy, planowaniu i realizacji działań, szczególnie interwencyjnych i

---

⁵ *Challenges to women's...op. cit.*, s. 27–32.

prawnych, należy ocenić realne poczucie bezpieczeństwa osób pokrzywdzonych, a w przypadku jego braku podjąć działania na rzecz jego zapewnienia.

Zachowanie ofiar przemocy i zjawisko przemocy są wielopłaszczyznowymi i złożonymi zagadnieniami. W literaturze przedmiotu istnieje kilka koncepcji psychologicznych wyjaśniających mechanizmy przemocy, powody specyficznego zachowania ofiar, przyczyny dla których tak trudno przeciwdziałać tym mechanizmom. Zrozumienie ich może rzucić światło na cykl przemocy⁶. Badania wykazują, że związki, w których kobiety doświadczają przemocy przechodzą przez trzy fazy powtarzającego się cyklu: fazę narastania napięcia, fazę ostrej przemocy i fazę miodowego miesiąca.

W fazie narastania napięcia narasta napięcie w relacji sprawca – ofiara. Sprawca jest poirytowany, nerwowy. Ofiara stara się go uspokajać. Koncentruje się na usuwaniu przyczyn irytacji i zapobieganiu jej narastaniu. Za wszelką cenę pragnie uniknąć nadchodzącej awantury. Wysiłki te prędzej czy później są skazane na porażkę. Ofiara nie może nic zrobić, by uniknąć kolejnej fazy.

W fazie ostrej przemocy sprawca staje się gwałtowny, agresywny, wyładowuje złość. Każde zachowanie osoby doznającej przemocy stanowi pretekst do wywołania awantury, użycia przemocy fizycznej lub innych jej form. Zdrowie, a nawet życie osoby pokrzywdzonej jest wtedy często zagrożone. To faza kiedy często dochodzi do pobicia, zranienia, napaści. To też czas, kiedy najczęściej osoba pokrzywdzona decyduje się na szukanie pomocy lub/i różne służby mają do niej dostęp (np. pogotowie, lekarz pierwszego kontaktu, policja).

W fazie miodowego miesiąca sprawca okazuje czułość, miłość, wyraża skruchę i przeprasza za swoje zachowanie. Dzieje się tak przede wszystkim, gdy osoba pokrzywdzona ujawni prawdę na zewnątrz. Sprawca jest miły i zachowuje się bardzo dobrze, obiecuje poprawę, tłumaczy się, prosi o wybaczenie. Wykazuje troskę i zapewnia osobę doznającą przemocy o swojej miłości. To faza, gdy sprawca wręcza prezenty, adoruje. Sprawca i osoba pokrzywdzona zachowują się jak świeżo zakochana para. Osoba pokrzywdzona zaczyna wierzyć w to, że partner się zmienił i że przemoc była jedynie incydentem. Czuje się kochana, adorowana, spełniona, ważna. Spełniają się jej marzenia o cudownej miłości, odczuwa bliskość i zespolenie z partnerem. Faza miodowego miesiąca zatrzymuje ofiarę w cyklu przemocy, bo łatwo wtedy zapomnieć o koszmarze pozostałych dwóch faz. Faza miodowego miesiąca zawsze mija i znowu rozpoczyna się faza narastania napięcia. Faza miodowego miesiąca niesie zagrożenie, ponieważ przemoc w następnym cyklu bywa zazwyczaj gwałtowniejsza.

---

⁶ S. Spurek S. *Izolacja sprawcy od ofiary. Instrumenty przeciw przemocy w rodzinie*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2013

Osoby doświadczające przemocy, zwłaszcza w sposób regularny podlegają wiktylizacji⁷. Zjawisko to składa się z trzech poziomów. Na pierwszym z nich dochodzi do zburzenia utrwalonych przekonań na temat siebie i świata. Wyróżnić tu można następujące cechy charakterystyczne: skrócenie perspektywy czasowej, utrata poczucia bezpieczeństwa, czucie się jak małe dziecko, pragnienie wycofania się i izolacji od ludzi, przeżywanie bezsilnego gniewu, złości, lęku. Proces ten dotyczy naszych przekonań na własny temat i otaczającego świata, które gromadzimy w toku życia. Doświadczenie przemocy zakłóca ten proces, zmienia przekonania w systemie poznawczym.

Na drugim poziomie dochodzi do tzw. wtórnego zranienia. Najczęściej jest ono wynikiem niewłaściwych reakcji otoczenia. Może to być np. zaprzeczenie, pomniejszenie, brak wiary, obwinianie osoby pokrzywdzonej, piętnowanie, brak lub odmowa pomocy, okrucieństwo. Poziom ten charakteryzuje się: kwestionowaniem prawdziwości opowieści pokrzywdzonej, obwinianie, zaprzeczanie i pomniejszanie doświadczeń osoby pokrzywdzonej przez inne osoby, odmawianie pomocy pokrzywdzonej, sugerowanie chęci zysku, uzyskania korzyści.

Na trzecim poziomie następuje przyjmowanie tożsamości osoby doznającej przemocy. Charakterystyczne dla tego poziomu jest: myślenie o sobie jak o osobie skazanej na bycie ofiarą, nietolerancja na własne błędy (samo piętnowanie się), zaprzeczanie trudnościom osobistym, poniżanie się i tworzenie z tego własnej filozofii życia, myślenie w kategoriach „wszystko albo nic”, negowanie podstawowych praw osobistych.

Opisane zjawisko nie jest jednoznaczne. Wydaje się, że szczególnie istotny jest poziom II, czyli wystąpienie wtórnej wiktylizacji. To szczególna sytuacja, w której doświadczenie przemocy, proces zachodzący w osobach jej doświadczających na skutek zachowania osoby stosującej przemoc i reakcji otoczenia ofiary. Przerwanie przemocy jest możliwe, ale trudne zwłaszcza, gdy ofiara wejdzie w trzeci, ostatni poziom. To czas, gdy osoba doświadczająca przemocy sprawia wrażenie jakby nie chciała wyjść z tej roli. To wywołuje frustrację i irytację u osób chcących udzielić jej pomocy. Wiąże się to z zagrożeniem „wtórnego zranienia”. To przestroga dla osób pracujących z osobami doświadczającymi przemocy, że pomoc im udzielana powinna cechować wyjątkowa cierpliwość, życzliwość i wyrozumiałość, oraz że jest to niekiedy długotrwały proces, w którym możemy być pierwszymi osobami, które zmienią bieg „urazowych” doświadczeń ze strony otoczenia osoby doświadczającej przemocy.

Zjawisko wiktylizacji to nie jedyny mechanizm, który wiąże się z doświadczaniem przemocy. Inne problemy to m.in. syndrom wyuczonej bezradności. Osoby doświadczające przemocy nabierają przekonania o nieskuteczności swoich posunięć, rodzi się w nich poczucie

---

⁷ J. Mellibruda: *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2009

bezradności. Wyuczona bezradność jest poddaniem się, zaprzestaniem działania, które wynika z przekonania, że cokolwiek się zrobi, nie będzie to miało żadnego znaczenia, gdyż zawsze znajdzie się powód do zachowań agresywnych. Wyuczona bezradność to jeden z najczęstszych objawów występujących u osób doznających przemocy. Przyczyną powstania tego syndromu to doświadczenia życiowe, wyniesione z różnych okresów życia. Można tu wymienić:

- doświadczenia z dzieciństwa:
  - przemoc fizyczna;
  - napaść seksualna lub molestowanie;
  - sytuacje traumatyczne (śmierć lub rozwód rodziców, alkoholizm, choroba bliskich itp.);
  - kłopoty w nauce;
  - problemy zdrowotne;
- doświadczenia ze związków realizowanych w życiu dorosłym:
  - przemoc (istotny jest czas trwania, rodzaj i częstość przemocy);
  - patologiczna zazdrość;
  - gwałt, przymuszanie do nieakceptowanych form współżycia;
  - groźby pozbawienia życia.

Syndrom wyuczonej bezradności rozwija się przede wszystkim poprzez nakładanie się na siebie niekorzystnych doświadczeń. Jego skutki można łagodzić poprzez stopniowe odzyskiwanie przez osobę doznającą przemocy kontroli nad sobą i swoim życiem. Wyuczona bezradność jest szczególnie negatywna, ponieważ jej skutki mogą przejawiać się w trzech sferach:

- deficyty poznawcze – polegają na ogólnym przekonaniu, że nie ma takich sytuacji, w których możliwa jest zmiana, że nikt nie może pomóc, że w konkretnej sytuacji nic nie można zrobić;
- deficyty motywacyjne – polegają na tym, że osoba jest zrezygnowana, zachowuje się biernie, nie podejmuje działań, aby zmienić swoją sytuację;
- deficyty emocjonalne – polegają na tym, że osoba doświadczająca przemocy przeżywa lęk, depresję, apatię, uczucie zmęczenia, niekompetencję, wrogość.

Sprawcy przemocy często są osobami o chwiejnej strukturze osobowości i specyficznych predyspozycjach temperamentalnych. Osoby te często charakteryzuje niskie poczucie własnej wartości, brak umiejętności radzenia sobie z emocjami. Często to osoby z doświadczeniami podlegania lub/i obserwacji przemocy w swojej osobistej historii. Jednostki stosujące przemoc, zazwyczaj mają kłopoty w radzeniu sobie z sytuacjami większego pobudzenia emocjonalnego. Niezależnie od wymienionych wyżej indywidualnych predyspozycji, można określić pewne wspólne mechanizmy funkcjonowania sprawcy przemocy⁸.

---

⁸ Spurek S. *Izolacja sprawcy od ofiary...*

Podstawowym mechanizmem jest zaprzeczanie, które może przyjąć różne formy:

- Zaprzeczanie przemocy: osoba stosująca przemoc zaprzecza, że stosuje przemoc. Charakterystyczne jest tu twierdzenie, że osoba doznająca przemocy wymyśliła historię przemocy, po to by sprawcę przemocy ukarać, zniszczyć, pogrożyć. Sprawca potrafi też zaprzeczać, że to on dominuje w relacji. Wskazuje, że to on jest podporządkowany, że nie pamięta historii przemocy;
- Zaprzeczanie odpowiedzialności: jeżeli osoba stosująca przemoc jednak przyzna się do popełnionych czynów, zwykle tłumaczy je jako skutek działania innych czynników np. stosowania używek: alkoholu, narkotyków. Może też obwiniać osobę doznającą przemocy, twierdząc, że przemoc była prowokacją z jej strony. Może też twierdzić, że utraciła kontrolę nad emocjami o czym mogą świadczyć stwierdzenia w wypowiedziach typu: „uderzyłem/am, ale tylko dlatego, że byłem/am pijany/a” lub „gdyby się nie odzywał/a, nie denerwował/a mnie to ja bym się nie zdenerwował/a i nie uderzył/a”;
- Zaprzeczanie częstotliwości, intensywności: polega na minimalizowaniu swojego agresywnego zachowania. Sprawca okłamuje otoczenie, siebie, partnera, poprzez pomniejszanie powagi sytuacji. Możemy to uchwycić w stwierdzeniach typu: „nie biłem/am aż tak często jak mówi” lub „nie uderzałem/am tak mocno jak opowiada”. Osoba stosująca przemoc może też twierdzić, że działanie przemocowe nie było intencjonalne, a opowieści osoby pokrzywdzonej są przesadzone;
- Zaprzeczanie konsekwencjom: osoba stosująca przemoc pomniejsza lub odmawia zobaczenia efektów swojego zachowania, nie chce widzieć zadanych ran, odmawia konfrontacji z ofiarą. Zaprzecza informacjom na temat tego, że jej działania wywołują lub wzmagają lęk u dzieci i innych członków rodziny. Zachowanie takie prowadzi do wzrostu niechęci do ofiary, wzmacnia agresję sprawcy i zwiększa zależność ofiary od sprawcy.

Przemoc domowa ma wpływ na każdy z elementów systemu rodzinnego. Długofalowe skutki przemocy pozostają w psychice osoby doznającej przemocy, świadków, jak również samego sprawcy. Stwierdzenie, że przemoc rodzi przemoc jest prawdziwe jeśli uświadomimy sobie, że prawie wszystkie osoby stosujące przemoc w dzieciństwie i/lub młodości były osobami doświadczającymi przemocy (bicia, zaniedbywania, molestowania itp.). To potwierdza tezę o międzypokoleniowej transmisji stosowania przemocy, ale również jej podlegania. Stąd tak istotne jest żeby oddziaływania na sprawców opierały się na terapii skoncentrowanej na nabywaniu umiejętności radzenia sobie z emocjami, dotyczącymi zarówno aktualnej sytuacji, ale także związanej w przeżytych doświadczeniach.

3.3. Rodzaje przemocy

Odnosząc się do zagadnienia przemocy w rodzinie, wskazać należy, że istotne w zakresie omawianego zjawiska jest demonstracja i wykorzystanie siły lub władzy w sposób krzywdzący dla innych członków rodziny czy osób bliskich⁹. Przemoc ta jest intencjonalna, a sprawca działa w sposób zamierzony. Przemoc ma miejsce wówczas, gdy siły są nierównomierne, a jedna ze stron ma przewagę nad drugą. Sprawca, wykorzystując przewagę siły, narusza prawa ofiary i naraża jej zdrowie na szkody, a cierpienie sprawia, że osoba doświadczająca przemocy ma mniejszą zdolność do samoobrony¹⁰.

Przemoc nie stanowi jednorodnej kategorii, jest zróżnicowana ze względu na rodzaje stosowanej przemocy, jej natężenie i częstotliwość. Podział zachowań przemocowych na przemoc gorącą i chłodną wiąże się z jej dynamiką. Pierwsza z nich oznacza takie działania, u podłoża których leży złość, gniew, wściekłość czy furia. Osoby stosujące przemoc gorącą doświadczają przyływu gwałtownych emocji, których podłożem mogą być różne frustracje, zablokowane dążenia czy niespełnione oczekiwania. Znajdują one ujście w zachowaniach agresywnych. Z kolei przemoc chłodna jest zwykle związana ze skutecznym tłumieniem, ukrywaniem i kontrolowaniem swoich uczuć. Osoba stosująca taką przemoc zmierza do realizacji swoich celów za pomocą wyrafinowanych zachowań, które postrzegane są przez ofiary jako rodzaj znęcania się. Osoby stosujące ten rodzaj przemocy zwykle znajdują dla swoich zachowań wytłumaczenie, istotne i wiarygodne z ich punktu widzenia¹¹.

W dostępnych opracowaniach najczęściej wyróżnia się przemoc fizyczną, psychiczną, seksualną, ekonomiczną i zaniedbanie. Każda z tych form może mieć zarówno charakter aktywny i bierny, gorący lub chłodny, występować z dużą lub małą częstotliwością. Przemoc fizyczna polega na naruszeniu nietykalności fizycznej. Jest ona intencjonalnym zachowaniem powodującym uszkodzenie ciała lub niosącym takie ryzyko. Polega m. in. na popychaniu, szarpaniu, szturchaniu, klepaniu, ciągnięciu za uszy, szczypaniu, kopaniu, biciu ręką i pięścią, uderzaniu w twarz, przypalaniu papierosem, duszeniu, krępowaniu ruchów. Z kolei przemoc psychiczna to najczęstsza forma przemocy, która jednocześnie jest najtrudniejsza do udowodnienia. Zawiera ona przymus i groźby, np. obrażanie, wyzywanie, ocenianie, krytykowanie, straszenie, szantażowanie, nieliczenie się z uczuciami, krzyczenie, oskarżanie, obwinianie, krzywdzenie zwierząt, czytanie osobistej korespondencji, ujawnianie tajemnic,

⁹ www.parpa.pl (data wejścia 03.03.2022).

¹⁰ www.niebieskalinia.pl (data wejścia 03.03.2022).

¹¹ *Rodzinna tajemnica, Przemoc w rodzinach z problemem alkoholowym*, Zespół Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Warszawa 2021, s. 4.

lekceważenie, wyśmiewanie. Przemoc ta prowadzi do zniszczenia poczucia mocy sprawczej ofiary, jej poczucia własnej wartości i godności¹². Przemoc seksualna stanowi kategorię zachowań dotyczącą sfery seksualnej i obejmuje: gwałt, molestowanie seksualne, stręczycielstwo i prostytutkę. Działania te są kwalifikowane jako przestępstwa¹³. Trzeba jednak pamiętać, że molestowanie seksualne może przybierać formę werbalną, pozawerbalną i zachowania fizycznego o seksualnym charakterze. Zachowanie werbalne przybiera postać żartów, pytań czy uwag formułowanych przez sprawcę. Zachowanie fizyczne odnosi się do jakichkolwiek zachowań sprawcy, które skutkują kontaktem fizycznym i mają podtekst seksualny. Przemoc seksualna może przybierać formę wymuszania stosunków seksualnych lub zmuszania do niechcianych zachowań seksualnych¹⁴. Przemoc ekonomiczna to zachowanie mające na celu kontrolę zdolności drugiej osoby do nabywania, utrzymywania i korzystania z zasobów ekonomicznych w celu podporządkowania sobie tej osoby¹⁵. Może zatem ona polegać na zabieraniu lub wydzielaniu pieniędzy, zakazywaniu lub utrudnianiu podjęcia pracy zarobkowej, kontrolowaniu wszystkich wydatków, kontrolowaniu konta bankowego, zaciąganiu bez porozumienia kredytów, pożyczek, niszczeniu rzeczy osobistych lub stanowiących wspólną własność lub sprzedawania ich bez porozumienia, a także pozostawiania bez opieki osoby, która z powodu choroby, wieku, bądź niepełnosprawności nie może samodzielnie zaspokoić niezbędnych potrzeb. Wreszcie zaniedbanie, to niezaspokajanie podstawowych potrzeb biologicznych i psychicznych osoby zależnej od opiekuna dziecka, osoby starszej, osoby chorującej¹⁶.

---

¹² niebieskalinia.info/index.php/przemoc-w-rodzinie/8-rodzaj-przemocy (data wejścia: 03.03.2022)

¹³ A. Wojnarska: Przemoc seksualna wobec dzieci – terapia sprawców i ofiar, [w:] A. Lewicka-Zelent (red.): Przemoc rodzinna. Aspekty psychologiczne, pedagogiczne i prawne, Difin, Warszawa 2017, s. 88 - 100

¹⁴ Por. E. Bieńkowska, L. Mazowiecka (red.) *Konwencja o zapobieganiu z zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016, s. 453

¹⁵ *Polska Wolna od przemocy wobec kobiet. Wybrane problemy dotyczące wdrożenia Konwencji o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, Amnesty International, str. 21

¹⁶ *Rodzinna tajemnica, Przemoc w rodzinach z problemem alkoholowym*, Zespół Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Warszawa 2021, s. 4.

4. Diagnoza problemu przemocy w rodzinie w województwie łódzkim

Diagnoza została opracowana na podstawie:

1. Badania społecznego „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie z perspektywy instytucji świadczących wsparcie ofiarom i sprawcom przemocy, charakterystyka osób doznających przemocy i osób stosujących przemoc w rodzinie korzystających ze wsparcia instytucjonalnego oraz rodzaje działań instytucjonalnych przeciwdziałających zjawisku przemocy w rodzinie na terenie województwa łódzkiego”, wykonanego na zlecenie RCPS w Łodzi przez SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa Sp. z o.o. z siedzibą w Krakowie (2021 r.),
2. Sprawozdania z realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie za lata 2017-2020 dla województwa łódzkiego oraz dla kraju,
3. Danych Komendy Głównej Policji oraz Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi,
4. Danych prokuratur okręgowych i rejonowych w województwie łódzkim.

4.1. Skala zjawiska przemocy w rodzinie w województwie łódzkim

Ze statystyk Komendy Głównej Policji wynika, że w 2020 roku stwierdzono ponad 85 tys. osób, co do których istniało podejrzenie, iż są ofiarami przemocy w rodzinie. Z kolei jak wynika z diagnozy wykonanej w ramach badania społecznego wykonanego na zlecenie RCPS w Łodzi w 2021 roku, liczba osób korzystających w regionie z pomocy społecznej z powodu doświadczanej przemocy w 2020 roku wynosiła 8.336. Jest to zdecydowanie mniej w porównaniu do lat poprzednich – w 2018 roku takich beneficjentów było więcej o ponad 1.600 (9.957 osoby).

Jak wynika z danych agregowanych przez ośrodki pomocy społecznej z poziomu gmin i miast z terenu województwa łódzkiego, liczba osób pokrzywdzonych, wobec których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty”, była najwyższa w roku 2018 i wynosiła 8.321. W ciągu kolejnych lat liczba ta wyraźnie się zmniejszała i osiągnęła poziom 3.746 osób w roku 2020, czyli o ponad połowę mniej. Wszczęta procedura „Niebieskiej Karty” wobec osób stosujących przemoc nie odnotowuje wyraźnych zmian. Różnica w liczbie osób objętych procedurą „Niebieskiej Karty” waha się od 4.789 osób w 2017 roku, poprzez 4.445 osób w 2019 roku i spada do 4.251 osób w roku 2020. Podobnie wygląda kwestia liczby aktywnych kart, gdzie najwyższą liczbę odnotowano w roku 2017 (7.720) i 2019 (7.130), zaś w 2020 liczba ta osiągnęła najniższą wartość w przeciągu ostatnich lat i wyniosła 6.366.

Tabela 1. Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” przez inne instytucje /podmioty w poszczególnych latach

ROK	policja	pracownicy socjalni	pracownicy oświaty	pracownicy ochrony zdrowia	przedstawiciele GKRPA	Inne, w tym PCPR	Ogółem
2017	3.934	694	62	28	46	55	4.818
2018	3.452	542	69	5	37	62	4.166
2019	3.573	591	106	12	35	53	4.370
2020	3.160	540	42	9	18	49	3.817

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

Ogólna liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” była najwyższa w roku 2017 i wynosiła 4818. Wśród grup zawodowych, które najczęściej uruchamiały procedurę znalazła się przede wszystkim policja (ponad 81%), pracownicy socjalni (ponad 14%). Pozostałe grupy zawodowe wszczynały procedurę zdecydowanie rzadziej, np. pracownicy oświaty zaledwie 1% wszystkich podjętych działań w roku 2017. Mimo, że w roku 2020 liczba wszystkich wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” była o ponad 20% mniejsza (3817), to struktura przedstawiająca instytucje lub podmioty rozpoczynające działania nie zmieniła się. To nadal policja (ponad 82%) oraz pracownicy socjalni (ponad 14%) najczęściej podejmują interwencje w postaci zakładania „Niebieskiej Karty”. Grupą zawodową najrzadziej wszczynającą procedurę „Niebieskiej Karty”, niezależnie od roku badania, są pracownicy ochrony zdrowia.

Na potrzeby badania społecznego wykonanego na zlecenie RCPS w Łodzi w 2021 r. zebrano dane na temat stosowania procedury "Niebieskiej Karty" przez uprawnione podmioty. Zestawienie zawiera informacje na temat liczby rodzin objętych procedurą "Niebieskiej Karty", liczby sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart - A" przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę, liczby sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart - C" przez członków zespołu interdyscyplinarnego / grupy robocze, liczby sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart - D" przez członków zespołu interdyscyplinarnego / grupy robocze, liczby rodzin wobec których wszczęto procedurę "Niebieskiej Karty" w okresie sprawozdawczym, liczby zakończonych procedur „Niebieskiej Karty” oraz liczby rozstrzygnięć o braku zasadności podejmowania działań.

Tabela 2. Stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” przez uprawnione podmioty

	Łódzkie				Polska			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Liczba sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart - A" przez pracowników socjalnych wszczynających procedurę	694	542	591	540	98.307	93.311	94.716	91.381
Liczba sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart - C" przez członków zespołu interdyscyplinarnego / grupy robocze	4.146	3.679	4.037	2.813	62.502	60.399	62.888	57.448
Liczba sporządzonych formularzy "Niebieskich Kart - D" przez członków zespołu interdyscyplinarnego / grupy robocze	3.045	2.358	2.508	1.931	47.689	45.656	48.299	41.027
Liczba rodzin objętych procedurą "Niebieskie Karty"	7.720	6.369	7.130	6.366	110.498	109.533	110.740	X
Liczba rodzin wobec których wszczęto procedurę "Niebieskie Karty" w okresie sprawozdawczym	4.786	4.141	4.445	4.250	74.850	73.760	75.234	X
Liczba zakończonych procedur Niebieskie Karty w przypadku:								
Ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy	2.850	2.482	2.500	2.171	49.455	50.415	51.124	47.517
Rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań	1.673	1.741	1.698	1.461	20.335	21.485	21.349	X

Źródło: Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie...(op. cit.), SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

Zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, liczba rodzin objętych procedurą zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. W województwie łódzkim najwięcej rodzin objętych procedurą „Niebieskiej Karty” było w 2017 roku (7.720 rodzin), a najmniej w 2020 roku (6.366 rodzin). Natomiast w całym kraju najwięcej takich rodzin było w 2019 roku (110.740 rodzin), a najmniej w 2018 roku (109.533 rodzin), przy czym nie uzyskano danych za rok 2020.

W województwie łódzkim w badanych latach sporządzono najwięcej formularzy „Niebieskiej Karty – C”, a najmniej „Niebieskiej Karty – A”. Natomiast w całym kraju rozkład sporządzonych formularzy był inny. Najwięcej sporządzono formularzy „Niebieskiej Karty – A”, mniej „Niebieskiej Karty – C”, a najmniej „Niebieskiej Karty – D”. Większość procedur „Niebieskiej Karty” w badanych latach zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, stanowiły procedury wszczęte w danym okresie sprawozdawczym. Liczba zakończonych procedur „Niebieskiej Karty” w przypadku ustania przemocy w rodzinie i uzasadnionego przypuszczenia o zaprzestaniu dalszego stosowania przemocy w rodzinie oraz po zrealizowaniu indywidualnego planu pomocy zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. W województwie łódzkim najwięcej procedur „Niebieskiej Karty” zakończono w 2017 roku (2.850 procedur), a najmniej w 2020 roku (2.171 procedur), natomiast w całym kraju najwięcej takich procedur zakończono w 2019 roku (51.124 procedury), a najmniej w 2017 roku (49.455 procedur). Liczba rozstrzygnięć o braku zasadności podejmowania działań zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, również zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. W województwie łódzkim najwięcej takich rozstrzygnięć było w 2018 roku (1.741 rozstrzygnięć), a najmniej w 2020 roku (1.461 rozstrzygnięć), natomiast w całym kraju rozstrzygnięć takich najwięcej było w 2018 roku (21.485 rozstrzygnięć), a najmniej w 2017 roku (20.335 rozstrzygnięć), jednak w przypadku danych dla całego kraju nie uzyskano danych za 2020 rok.

Tabela 3. Klasyfikacja przemocy doznawanej przez osoby pokrzywdzone w poszczególnych latach ze względu na jej rodzaj

ROK	Liczba przypadków doświadczających przemocy			
	fizyczna	psychiczna	seksualna	ekonomiczna
2017	5.111	3.863	34	307
2018	4.003	5.035	22	318
2019	3.272	4.892	38	288
2020	3.179	4.355	33	263

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

Na podstawie zgromadzonych danych, można zauważyć zmniejszenie się liczby osób doświadczających przemocy w regionie z 9.314 w roku 2017 do 7.830 w roku 2020. Spadek o wskazane 15% dokonywał się stopniowo i każdego roku odnotowywano mniejszą liczbę osób pokrzywdzonych przemocą. Zauważyć można zmianę tendencji stosowanej przemocy. W roku 2017 dominowała przemoc fizyczna (ponad 54%), następnie zaś psychiczna (ponad 41%). W kolejnych latach sytuacja ta odwróciła się i w roku 2020 dominowała już przemoc psychiczna (ponad 55%) nad fizyczną (ponad 40%). Najrzadziej stosowaną przemocą niezależnie od roku jest przemoc ekonomiczna (na poziomie 2-3%) oraz seksualna (na poziomie do 0,5%).

Tabela 4. Charakterystyka społeczno-demograficzna osób dotkniętych przemocą

ROK	Kobiety	Mężczyźni	Dzieci	Osoby starsze (60+)	Osoby z niepełnosprawnością
2017	4.343	2.959	1.587	1.229	180
2018	4.004	2.913	1.711	1.130	159
2019	4.240	3.061	1.927	1.224	196
2020	4.002	2.698	1.733	1.156	123

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

Osoby dotknięte przemocą to zdecydowanie najczęściej kobiety, których liczba w latach 2017-2020 zawsze przekraczała 4.000 (najwięcej w 2017 – 4.343) i średnio wynosiła 4 147 osób. Kolejną grupą doświadczającą przemocy są mężczyźni, ich liczba oscyluje w okolicach 3 000 (najwięcej w 2019 – 3.061) i tylko w 2020 spadła poniżej tego pułapu (2.698 osób). W latach 2017-2020 liczba dzieci będąca ofiarami przemocy wynosiła średnio 1.739, wynik zdecydowanie powyżej tej średniej odnotowany został w 2019 roku i wyniósł 1.927. Do grupy najrzadziej doświadczającej przemocy należą osoby z niepełnosprawnością, których na przestrzeni badanych lat było średnio 164.

Kobiety zdecydowanie częściej niż mężczyźni doświadczają przemocy. Mimo że z roku na rok liczba kobiet, które są dotknięte przemocą, zmniejsza się (z 6.710 w 2017 roku do 5.524 w 2020 roku), to struktura ich wieku pozostaje stabilna. Najczęściej ofiarami przemocy są kobiety między 30 a 49 rokiem życia (ponad 35% w 2020 roku) oraz między 50 a 59 rokiem życia (ponad 20% w 2020 roku). Grupy, które najrzadziej doświadczają przemocy to młode kobiety między 21 a 24 rokiem życia (1,9% w 2020 roku) oraz 17 a 20 rokiem życia (2,2% w 2020 roku). Mężczyźni doświadczają przemocy zdecydowanie rzadziej niż kobiety. Ich liczba była stabilna w latach 2017 – 2.019 (różnica około 25 osób), zaś w 2020 wyraźniej spadła o około 300 osób (z 2.604 w 2017 do 2.306 w 2020). Grupa, która najrzadziej doświadcza przemocy to młodzi mężczyźni między 21 a 24 rokiem życia (niecałe 5% w 2020 roku).

W tym miejscu warto też zwrócić uwagę na problem przemocy dotyczącej dzieci i młodzieży. Jak wynika z raportu z badań „Wykluczenie społeczne dzieci i młodzieży z województwa łódzkiego” 17% uczniów VI klas szkół podstawowych i 16% uczniów II klas szkół średnich w regionie deklaruje, że kiedykolwiek zostali pobici. Większy odsetek badanych przyznało, że w przeszłości sam był agresorem a nie ofiarą. 24% młodszych i 28% starszych badanych przyznało, że zdarzyło im się kogoś pobić. W ostatnim czasie (w ostatnim semestrze) nieznacznie częściej do takich zachowań przyznawali się młodszy uczniowie (11%) niż starsi

(9%). 11% młodszych i 16% starszych uczniów wskazało, że zdarzyło im się być zarówno ofiarą, jak i agresorem. Najczęściej takie doświadczenia mają uczniowie branżowych szkół I stopnia (25%), rzadziej uczniowie techników (19%) i liceów ogólnokształcących (11%). Przemoc częściej dotyczy chłopców niż dziewcząt (44% młodszych i 48% starszych vs 16% młodszych i 19% starszych).¹⁷

Osoby doświadczające przemocy, niezależnie od płci, najczęściej mają wykształcenie podstawowe/ gimnazjalne oraz zasadnicze zawodowe. Wśród kobiet w 2020 roku odsetek ten wynosił odpowiednio 37% oraz 36%, a wśród mężczyzn w obu przypadkach 44%. Wykształcenie wyższe jest najrzadziej spotykane u osób doświadczających przemocy. W 2020 roku niespełna 5% kobiet i 1% mężczyzn z wykształceniem wyższym było ofiarami przemocy.

Status zawodowy kobiet doświadczających przemocy zachowuje podobną strukturę na przestrzeni lat. Najczęściej to kobiety pracujące (ponad 44% w 2017 roku i 43% w 2020 roku) oraz niepracujące (ponad 26% w 2017 roku i ponad 27% w 2020 roku) doświadczają przemocy. Najrzadziej spotykana jest przemoc wśród uczennic i studentek (ponad 10% zarówno w 2017 i 2020 roku). Status zawodowy mężczyzn, będących ofiarami przemocy także zachowuje stabilną strukturę biorąc pod uwagę kolejne lata. To najczęściej mężczyźni pracujący (ponad 35% w 2017 roku 32% w 2020 roku) oraz uczniowie i studenci (ponad 25% w 2017 roku i 30% w 2020 roku) doświadczają przemocy. Grupa mężczyzn niepracujących najrzadziej staje się ofiarami przemocy w 2020 roku (ponad 16%), zaś cztery lata wcześniej byli to emeryci i renciści (ponad 15%).

Tabela 5. Sytuacja zawodowa osób, które doświadczają przemocy w poszczególnych latach

	Kobiety				Mężczyźni			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Pracujący	3.075	3.557	2.574	2.545	971	896	769	660
Niepracujący	1.821	1.937	1.895	1.590	494	395	357	321
Uczeń/student	688	511	581	609	639	607	706	609
Emeryt/rencista	1.238	1.205	1.224	1.082	388	270	384	414

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

Probleмами społecznymi współtowarzyszającymi przemocy na przestrzeni lat niezmiennie są: alkoholizm, bezrobocie oraz długotrwała lub ciężka choroba. Wśród czynników ryzyka można wskazać także kolejno: niepełnosprawność, bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, a także ubóstwo. Probleмами społecznymi najrzadziej wskazywanymi jako

¹⁷ *Wykluczenie społeczne dzieci i młodzieży z województwa łódzkiego*. Badanie naukowe zrealizowane przez PBS Spółka z o.o. na zlecenie Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, RCPS 2021, s. 118 (data wejścia: 14.03.2022)

współtowarzyszące przemocy są cudzoziemstwo, bezdomność oraz narkomania. Wśród ofiar przemocy nie rozpoznano od 2017 roku żadnej ofiary handlu ludźmi.

Tabela 6. Współwystępujące problemy społeczne u osób doznających przemocy w poszczególnych latach

Współwystępowanie innych problemów				
	2017	2018	2019	2020
Ubóstwo	579	890	456	449
Bezdomność	33	16	28	23
Bezrobocie	1.626	973	577	1.223
Niepełnosprawność	859	540	714	681
Długotrwała lub ciężka choroba	920	830	871	860
Ofiara handlu ludźmi	0	0	0	0
Macierzyństwo lub wielodzietność	435	389	433	373
Bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	623	676	616	751
Cudzoziemstwo	0	2	0	4
Przystosowanie po opuszczeniu ZK	58	42	40	72
Alkoholizm	1.494	1.427	1.326	1.337
Narkomania	69	46	32	42
Inne zdarzenie	56	63	120	86
Żadne	77	55	74	69

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

4.2. Rodzaj oferowanego wsparcia dla ofiar przemocy

Rodzaj wsparcia oferowanego przez podmioty realizujące pomoc w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminach w latach 2017-2020 jest bardzo różnorodny. Najczęściej oferowaną pomocą jest wsparcie pracownika socjalnego, a liczba osób korzystających z tego rodzaju wsparcia rośnie rokrocznie (od 3.193 w 2017 roku do 4.106 w 2020 roku). Warto także zwrócić uwagę na pomoc w postaci dożywiania dzieci (w 2020 – 1.937 osób) oraz udzielania zasiłku celowego (w 2020 – 1.907 osób) i okresowego (w 2020 – 1.096 osób). Ze wsparcia polegającego na zbudowaniu indywidualnego planu pomocy dla osoby dotkniętej przemocą skorzystało w 2020 roku 1.085 osób. Do najrzadziej oferowanych form pomocy w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie należy zasiłek celowy w formie biletu kredytowanego (nie skorzystał nikt w latach 2017-2020), zapewnienie miejsca w mieszkaniach chronionych (w 2020 – 2 osoby) oraz zasiłek celowy na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego (w 2020 roku – 14 osób).

Poradnictwo jest jednym z elementów oferowanego wsparcia na terenie województwa łódzkiego. W tym zakresie prowadzone są w szczególności działania edukacyjne służące

wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży. W województwie łódzkim liczba placówek zmieniała się w czasie, a zmiana ta nie miała stałego trendu. Najwięcej placówek było w 2017 roku (46 placówek), a najmniej w 2020 roku (34 placówki). W odróżnieniu do liczby placówek w województwie łódzkim liczba placówek w całym kraju malała. W 2017 roku były 962 placówki, natomiast w 2020 roku było ich o 179 mniej, czyli 783. Zarówno w województwie łódzkim jak i w całym kraju liczba realizowanych w danym roku programów poradnictwa charakteryzowała się trendem spadkowym. W województwie łódzkim w 2017 roku prowadzono 51 programów, natomiast w 2020 roku liczba programów była o 16 mniejsza i wynosiła 35. W Polsce liczba programów ogółem w 2017 roku wynosiła 957, natomiast w 2020 roku realizowano 252 programy mniej, czyli 705 programów.

Zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, liczba osób korzystających z poradnictwa zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. W województwie łódzkim w 2018 roku zanotowano wzrost liczby osób korzystających z poradnictwa w stosunku do roku poprzedniego. Od 2018 roku obserwować można stały spadek liczby osób korzystających z poradnictwa w województwie łódzkim, najwięcej osób korzystało w 2018 roku (2.266 osób), a najmniej w 2020 roku (1.519 osób). W całym kraju z poradnictwa najwięcej osób skorzystało w 2017 roku (49.690 osób), a najmniej w 2020 roku (29.088 osób).

Zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju wśród osób korzystających z poradnictwa dominowały kobiety. W województwie łódzkim liczba kobiet i liczba mężczyzn korzystających z poradnictwa miała taki sam trend jak liczba osób ogółem. Najwięcej osób z poradnictwa korzystało w 2018 roku (1.602 kobiety i 664 mężczyzn), a najmniej w 2020 roku (961 kobiet i 558 mężczyzn). W całym kraju od 2017 do 2019 roku następował stały wzrost liczby kobiet i liczby mężczyzn korzystających z poradnictwa, natomiast w 2020 roku nastąpił znaczny spadek obu mierzonych wskaźników. Najwięcej osób skorzystało z poradnictwa w 2019 roku (35.491 kobiet i 13.596 mężczyzn), a najmniej w 2020 roku (20.941 kobiet i 8.147 mężczyzn). Zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, udział osób niepełnosprawnych i osób starszych w liczbie osób korzystających z poradnictwa, niezależnie od płci, był niewielki. W województwie łódzkim liczba kobiet niepełnosprawnych korzystających z poradnictwa zmieniała się w czasie i nie miała stałego trendu. Najwięcej kobiet niepełnosprawnych korzystających z poradnictwa było w 2017 roku (61 kobiet), a najmniej w 2018 i 2019 roku (38 kobiet). Liczba niepełnosprawnych mężczyzn miała trend spadkowy. Najwięcej niepełnosprawnych mężczyzn korzystających z poradnictwa w województwie łódzkim było w 2017 roku (25 mężczyzn), a

najmniej w 2019 roku (6 mężczyzn). Dane na temat liczby kobiet i mężczyzn z niepełnosprawnościami korzystających z poradnictwa na terenie całego kraju zostały zebrane tylko za lata 2017-2019. Nie uzyskano danych na temat kształtowania się tego wskaźnika w 2020 roku. Liczba kobiet z niepełnosprawnościami korzystających z poradnictwa w całej Polsce nie miała stałego trendu. Najwięcej kobiet z niepełnosprawnościami skorzystało z poradnictwa w 2019 roku (1.541 kobiet), a najmniej w 2018 roku (765 kobiet). Liczba mężczyzn z niepełnosprawnościami korzystających z poradnictwa w latach 2017-2019 stale rosła. W 2017 roku z poradnictwa skorzystało 316 mężczyzn z niepełnosprawnościami, natomiast w 2019 roku liczba ta wzrosła o 280 i wyniosła 596 mężczyzn z niepełnosprawnościami. Zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, liczba starszych kobiet i liczba starszych mężczyzn korzystających z poradnictwa nie charakteryzowała się stałym trendem. W województwie łódzkim najwięcej starszych kobiet skorzystało z poradnictwa w 2019 roku (159 kobiet), a najwięcej starszych mężczyzn w 2018 roku (56 mężczyzn), natomiast najmniej starszych kobiet skorzystało z poradnictwa w 2020 roku (136 kobiet), a najmniej starszych mężczyzn w 2019 i 2020 roku (55 mężczyzn). Dane dla całego kraju zebrano tylko dla lat 2017-2019. W Polsce ogółem najwięcej starszych kobiet skorzystało z poradnictwa w 2019 roku (1.129 kobiet), a najwięcej starszych mężczyzn w 2018 roku (713 mężczyzn), natomiast najmniej starszych kobiet skorzystało z poradnictwa w 2018 roku (1.037 kobiet), a najmniej starszych mężczyzn w 2019 roku (500 mężczyzn).

Tabela 7. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży

	Łódzkie				Polska			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Liczba placówek	46	40	42	34	962	955	876	783
Liczba programów	51	49	41	35	957	946	899	705
Liczba osób								
Ogółem	1.967	2.266	1.813	1.519	49.690	47.818	49.087	29.088
Kobiety ogółem	1.344	1.602	1.253	961	33.941	34.225	35.491	20.941
Kobiety w tym niepełnosprawne	61	38	38	42	843	765	1 541	X
Kobiety w tym starsze	156	154	159	136	1 124	1 037	1 129	X
Mężczyźni ogółem	623	664	560	558	12 895	13.593	13.596	8.147
Mężczyźni w tym niepełnosprawni	25	24	9	6	316	419	596	X
Mężczyźni w tym starsi	49	56	55	55	571	713	500	X

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

Na terenie regionu realizowane są ponadto zajęcia edukacyjne kierowane do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie. W województwie łódzkim, jak i w całym kraju, zarówno liczba zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie oraz liczba osób uczestniczących w zajęciach charakteryzowała się trendem spadkowym. W województwie łódzkim w 2017 roku przeprowadzono 1.245 zajęć, natomiast w 2020 roku liczba przeprowadzonych zajęć w stosunku do roku 2017 była o 903 mniejsza i wyniosła 342 zajęcia. W całym kraju w 2017 roku przeprowadzono 7.093 zajęć, natomiast w 2020 roku liczba przeprowadzonych zajęć w stosunku do roku 2017 była o 4.101 mniejsza i wyniosła 2.992 zajęcia. W województwie łódzkim w 2017 roku w zajęciach uczestniczyło 3.905 osób, natomiast w 2020 roku liczba uczestników zajęć w stosunku do roku 2017 była o 3.171 mniejsza i wyniosła 734 osób. W całym kraju w 2017 roku w zajęciach uczestniczyło 25.588 osób, natomiast w 2020 roku liczba uczestników zajęć w stosunku do roku 2017 była o 14.347 mniejsza i wyniosła 11.241 osób.

Tabela 8. Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie

	Łódzkie				Polska			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Liczba zajęć dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie	1.245	1.126	530	342	7.093	6.519	4.943	2.992
Liczba osób uczestniczących w zajęciach	3.905	2.447	1.301	734	25.588	22.379	20.477	11.241

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie pomocy mają dostęp do wsparcia w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego. W województwie łódzkim i w całym kraju liczba osób objętych pomocą w ramach poradnictwa zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. W województwie łódzkim najwięcej osób skorzystało z poradnictwa w 2018 roku (11.007 osób), a najmniej w 2020 roku (6.480 osób). W całym kraju najwięcej osób skorzystało z poradnictwa w 2019 roku (238.686 osób), a najmniej w 2020 roku (140.879 osób).

Jak wynika z przeprowadzonej analizy, część osób skorzystała z kilku form poradnictwa. Zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, najwięcej osób było objętych pomocą w formie poradnictwa socjalnego, a najmniej w formie poradnictwa medycznego. Z poradnictwa socjalnego w województwie łódzkim najwięcej osób skorzystało w 2018 roku (4.714 osób), a najmniej w 2020 roku (3.793 osób), natomiast w całym kraju z takiego poradnictwa najwięcej osób skorzystało w 2019 roku (95.393 osób), a najmniej w 2020 roku (86.418 osób). Z poradnictwa medycznego w województwie łódzkim najwięcej osób skorzystało w 2018 roku (335 osób), a najmniej w 2020 roku (139 osób), natomiast w całym kraju z takiego poradnictwa najwięcej osób skorzystało w 2019 roku (5.368 osób), a najmniej w 2020 roku (4.539 osób).

Tabela 9. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego

	Łódzkie				Polska			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie								
Ogółem	11.091	12 405	11.091	8 826	224.225	224.251	227.826	207.045
Kobiety	6.598	7.088	6.491	5.479	125.341	122.372	124.382	113.178
Mężczyźni	2.092	2.534	2.215	1.447	34.914	36.148	39.625	34.907
Dzieci	2.401	2.783	2.385	1.900	63.970	65.731	63.819	58.960
Liczba osób objętych pomocą w formie poradnictwa								
Ogółem	9.685	11.007	8.357	6.480	154.206	152.952	238.686	140.879
Medycznego	206	335	315	139	4.862	5.139	5.368	4.539
Psychologicznego	4.011	3.923	3.238	2.732	68.902	66.243	69.730	60.772
Prawnego	1.770	1.901	1.991	1.128	34.648	34.976	36.508	28.168
Socjalnego	4.675	4.714	3.983	3.793	92.096	93.494	95.393	86.418
Zawodowego i rodzinnego	1.630	1.701	1.637	1.164	31.887	31.312	31.687	26.550

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

Osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oferowano także pomoc w ośrodkach wsparcia, w tym całodobowych, oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej. Liczba punktów konsultacyjnych w województwie łódzkim zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. Najwięcej punktów konsultacyjnych było w 2019 roku (61 punktów), a najmniej w 2018 roku (58 punktów). W całym kraju w 2018 roku zanotowano spadek liczby punktów konsultacyjnych w porównaniu do roku poprzedniego o 20 punktów. Po 2018 roku liczba punktów konsultacyjnych stale rosła. Najwięcej punktów konsultacyjnych było w 2017 roku (520 punktów), a najmniej w 2018 roku (500 punktów).

W województwie łódzkim liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z punktów konsultacyjnych charakteryzowała się trendem spadkowym. W 2017 roku z punktów skorzystało 3.132 osób, w 2020 roku w porównaniu do roku 2017 wskaźnik ten był o 395 osób mniejszy i wyniósł 2.737 osób. W całym kraju liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z punktów konsultacyjnych zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. Najwięcej osób, które skorzystały z punktów było w 2017 roku (24.687 osób),

a najmniej w 2020 roku (14.326 osób). Zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, najliczniejszą grupę osób, które skorzystały z punktów konsultacyjnych stanowiły kobiety.

Tabela 10. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia, w tym całodobowych, oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej - Punkty konsultacyjne

	Łódzkie				Polska			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Liczba punktów konsultacyjnych	59	58	61	60	520	500	503	516
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z punktów konsultacyjnych								
Liczba osób ogółem	3.132	3.085	2.742	2.737	24.687	21.538	24.625	14.326
Liczba kobiet ogółem	1.856	1.734	1.592	1.659	17.416	14.670	16.822	X
Liczba kobiet w tym niepełnosprawne	79	51	45	29	667	611	1.031	X
Liczba kobiet w tym starsze	249	166	207	202	1.667	1.443	1.533	X
Liczba mężczyzn ogółem	716	518	558	557	4.363	3.958	5.278	X
Liczba mężczyzn w tym niepełnosprawni	33	20	15	3	207	176	311	X
Liczba mężczyzn w tym starsi	84	63	78	72	475	464	490	X
Liczba dzieci ogółem	560	833	592	521	2.908	2.910	2.525	X
Liczba dzieci niepełnosprawnych	14	25	17	26	116	82	99	X

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

Osobom dotkniętym przemocą w rodzinie oferowano także pomoc w ośrodkach wsparcia, w tym całodobowych oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej. W województwie łódzkim w latach 2017-2020 działały 2 gminne ośrodki wsparcia, w tym jeden gminny ośrodek wsparcia z miejscami całodobowymi. W całym kraju w 2017 i 2018 roku działało 14 gminnych ośrodków wsparcia, w 2019 roku było ich 12, natomiast w 2020 roku liczba tych jednostek wzrosła do 37. W 2017, 2018 i 2020 roku w całym kraju działało 10 gminnych ośrodków wsparcia z miejscami całodobowymi, natomiast w 2019 roku było 9 takich jednostek. W województwie łódzkim w latach 2017-2019 było 9 miejsc w gminnych ośrodkach wsparcia, w 2020 roku liczba miejsc spadła do 4, natomiast liczba miejsc w gminnych ośrodkach wsparcia z miejscami całodobowymi była stała i wynosiła 4. W całym kraju w latach 2017-2019 liczba miejsc w gminnych ośrodkach wsparcia zmniejszyła się z 650 do 389 miejsc. Liczba miejsc w gminnych ośrodkach wsparcia z miejscami całodobowymi nie charakteryzowała się stałym trendem. W jednostkach tych najwięcej miejsc było w 2018 roku (280 miejsc), a najmniej w 2019 roku (228 miejsc). W przypadku tych dwóch wskaźników nie uzyskano danych dla roku 2020.

Kolejnym elementem wsparcia dla ofiar przemocy jest pomoc w ośrodkach interwencji kryzysowej. W województwie łódzkim liczba ośrodków interwencji kryzysowej w 2018 roku wzrosła o 1 w porównaniu do roku poprzedniego i wyniosła 22 ośrodki. W następnych latach następował stały spadek liczby tych jednostek, w 2020 roku w województwie łódzkim było 19 ośrodków interwencji kryzysowej. W całym kraju liczba ośrodków interwencji kryzysowej zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. Najwięcej tych jednostek było w 2020 roku (222 ośrodki), a najmniej w 2017 roku (212 ośrodków).

W województwie łódzkim liczba ośrodków interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi malała. W 2017 roku było 7 takich jednostek, natomiast w 2020 roku 3. W całym kraju liczba ośrodków interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi nieznacznie się zmieniała. Najwięcej takich jednostek było w 2019 roku (135 ośrodków), a najmniej w 2020 roku (132 ośrodki).

W województwie łódzkim w latach 2017-2019 liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej rosła, natomiast w 2020 nastąpił jej spadek. Najwięcej miejsc było w 2019 roku (2 069 miejsc), a najmniej w 2020 roku (819 miejsc). W całym kraju najwięcej miejsc było w 2018 roku (12 741 miejsc), a najmniej w 2017 roku (11 564 miejsc). Nie zebrano informacji na temat liczby miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej w całym kraju w roku 2020.

W województwie łódzkim liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi charakteryzowała się trendem spadkowym. W 2017 roku było 41 takich miejsc, natomiast w 2020 roku 23. W całym kraju liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi zmieniała się. Najwięcej miejsc było w 2018 roku (1.418 miejsc), a najmniej w 2017 roku (1.376 miejsc).

W województwie łódzkim w latach 2017-2019 liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej rosła, natomiast w 2020 roku zanotowano znaczny spadek tego wskaźnika. Najwięcej osób skorzystało z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej w 2019 roku (2.029 osób), a najmniej w 2020 roku (808 osób). W całym kraju liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. Najwięcej osób skorzystało z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej w 2019 roku (20.045 osób), a najmniej w 2020 roku (16.398 osób). Wśród osób, które skorzystały z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej najliczniejszą grupę stanowiły kobiety.

Tabela 11. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia, w tym całodobowych oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej – ośrodki interwencji kryzysowej

	Łódzkie				Polska			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Liczba ośrodków interwencji kryzysowej	21	22	20	19	212	220	219	222
W tym: liczba ośrodków interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi	7	6	5	3	133	134	135	132
Liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej	1.811	1.957	2.069	819	11.564	12.741	12.059	X
W tym: liczba miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi	41	37	34	23	1.376	1.418	1.403	1.346
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej								
Liczba osób ogółem	1.800	1.940	2.029	808	19.177	19.132	20.045	16.398
Liczba kobiet ogółem	1.161	1.047	1.218	556	13.527	12.677	14.130	X
Liczba kobiet w tym niepełnosprawne	37	23	16	11	652	641	531	X
Liczba kobiet w tym starsze	34	72	45	27	897	810	989	X
Liczba mężczyzn ogółem	214	438	267	135	2.539	2.589	2.489	X
Liczba mężczyzn w tym niepełnosprawni	4	4	6	3	109	131	146	X
Liczba mężczyzn w tym starsi	17	11	12	8	245	180	235	X
Liczba dzieci ogółem	425	455	544	117	3.111	3.866	3.426	X
Liczba dzieci niepełnosprawnych	7	3	8	6	77	90	155	X

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

Osoby dotknięte przemocą w rodzinie mogły także korzystać z pomocy w punktach interwencji kryzysowej. W województwie łódzkim w 2017 roku działało 8, a w latach 2018-2020 9 punktów interwencji kryzysowej. W całym kraju w 2018 roku liczba punktów interwencji kryzysowej wzrosła w porównaniu do roku poprzedniego o 4 i wyniosła 58 punktów, natomiast w latach następnych następował stały spadek liczby punktów interwencji kryzysowej, w 2020 roku było 56 takich jednostek. W województwie łódzkim w omawianym okresie nie działał żaden punkt interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi. W całym kraju jednostek takich w 2017 roku było 10, do 2019 roku liczba ich wzrosła do 12, natomiast nie zebrano informacji dotyczących wartości tego wskaźnika w 2020 roku.

W województwie łódzkim w latach 2017-2019 liczba miejsc w punktach interwencji kryzysowej wzrosła z 880 do 1.763, natomiast w 2020 roku spadła do 493. W całym kraju liczba miejsc w punktach interwencji kryzysowej w latach 2017-2019 wzrosła z 3.456 do 5.297 miejsc, nie zebrano danych dotyczących tego wskaźnika dla roku 2020.

Zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, w latach 2017-2019 liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w punktach interwencji kryzysowej rosła. W 2020 roku nastąpił spadek tego wskaźnika w województwie łódzkim, natomiast w przypadku danych dla całego kraju nie zebrano informacji na temat wielkości tego wskaźnika w tym roku. Trend liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w punktach interwencji kryzysowej był taki sam jak trend liczby miejsc w tych jednostkach. Wśród osób, które skorzystały z miejsc w punktach interwencji kryzysowej dominowały kobiety.

Tabela 12. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia, w tym całodobowych, oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej – punkty interwencji kryzysowej

	Łódzkie				Polska			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Liczba punktów interwencji kryzysowej	8	9	9	9	54	58	57	56
W tym: liczba punktów interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi	0	0	0	0	10	11	12	X
Liczba miejsc w punktach interwencji kryzysowej	880	1.569	1.763	493	3.456	4.767	5.297	X
W tym: liczba miejsc w punktach interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi	0	0	0	0	60	62	68	X
Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie, które skorzystały z miejsc w punktach interwencji kryzysowej								
Liczba osób ogółem	880	1.551	1.734	493	4.115	5.629	8.317	X
Liczba kobiet ogółem	451	756	1.022	332	2.624	3.625	5.938	X
Liczba kobiet w tym niepełnosprawne	17	5	10	5	131	97	99	X
Liczba kobiet w tym starsze	2	41	43	8	243	169	409	X
Liczba mężczyzn ogółem	91	420	221	98	605	952	957	X
Liczba mężczyzn w tym niepełnosprawni	3	1	4	1	28	22	32	X
Liczba mężczyzn w tym starsi	12	6	10	2	98	46	67	X
Liczba dzieci ogółem	338	375	491	63	886	1.052	1.422	X
Liczba dzieci niepełnosprawnych	3	1	7	5	13	17	55	X

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

W regionie funkcjonują lokalne telefony zaufania, interwencyjne lub informacyjne dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. W województwie łódzkim w 2017 i 2020 roku były dostępne

23 lokalne telefony zaufania, interwencyjne lub informacyjne, natomiast w 2018 i 2019 było 24 takich telefonów. W całym kraju liczba lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych i informacyjnych zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. Najwięcej takich telefonów było w 2018 roku (658 telefonów), a najmniej w 2019 roku (593 telefony). W województwie łódzkim w 2017 i 2020 roku były 4 telefony całodobowe, natomiast w 2018 roku liczba telefonów całodobowych wyniosła 2, a w 2019 roku 3. W całym kraju w 2017 i 2018 roku działały 154 całodobowe lokalne telefony zaufania, interwencyjne i informacyjne, w następnych latach liczba takich telefonów rosła, w 2020 roku było ich 181.

W województwie łódzkim i w całym kraju liczba rozmów przeprowadzonych z wykorzystaniem telefonu zaufania zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. W województwie łódzkim najwięcej rozmów przeprowadzono w 2018 roku (3.758 rozmów), a najmniej w 2017 roku (1.191 rozmów). W całym kraju najwięcej rozmów przeprowadzono w 2020 roku (66.245 rozmów), a najmniej w 2018 roku (53.596 rozmów). W wyniku odbytych rozmów przeprowadzono wiele interwencji. W województwie łódzkim liczba interwencji zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem, natomiast w całym kraju liczba interwencji z roku na rok rosła. W województwie łódzkim najwięcej interwencji przeprowadzono w 2020 roku (198 interwencji), a najmniej w 2018 roku (116 interwencji), natomiast w całym kraju najwięcej interwencji przeprowadzono w 2020 roku (25.244 interwencje), a najmniej w 2017 roku (13.939 interwencji).

Tabela 13. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie

	Łódzkie				Polska			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Liczba lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych	23	24	24	23	648	658	593	646
Czas dostępności telefonu								
Całodobowy	4	2	3	4	154	154	173	181
Inny	19	22	21	19	494	504	420	465
Liczba rozmów	1.191	3.758	3.475	3.493	54.125	53.596	60.745	66.245
Liczba interwencji	156	116	140	198	13.939	19.354	20.780	25.244

Źródło: Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)”, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

W regionie opracowywane i realizowane są programy terapeutyczne oraz pomoc psychologiczna dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie. Zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, liczba programów terapeutycznych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. W województwie łódzkim najwięcej takich programów było w 2019 roku (12 programów), a najmniej w 2017 roku (10 programów), natomiast w całym kraju najwięcej takich programów było w 2017 roku (225 programów), a najmniej w 2020 roku (190 programów).

W województwie łódzkim liczba osób uczestniczących w programie terapeutycznym dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie nie charakteryzowała się stałym trendem, natomiast w całym kraju liczba takich osób stale zmniejszała się. W województwie łódzkim najwięcej osób uczestniczyło w programach terapeutycznych w 2017 roku (576 osób), a najmniej w 2018 roku (356 osób). W całym kraju liczba osób uczestniczących w programach terapeutycznych spadła z 4.792 w roku 2017 do 3.758 w 2020 roku. Zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, wśród osób biorących udział w programach terapeutycznych najliczniejszą grupę stanowiły kobiety, mniej liczną dzieci, a najmniej liczną mężczyzn.

Liczba osób, które ukończyły programy terapeutyczne w województwie łódzkim i w całym kraju zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. Z wyjątkiem 2017 i 2020 roku zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, najliczniejszą grupę osób, które ukończyły program terapeutyczny stanowiły kobiety, a najmniej liczną mężczyzn.

W województwie łódzkim liczba grup terapeutycznych spadła z 10 w 2017 roku do 4 w roku 2020, natomiast w całym kraju liczba takich grup spadła z 1.916 w 2017 roku do 110 w 2020 roku. Liczba grup wsparcia zarówno w województwie łódzkim jak i w całym kraju zmieniała się w czasie i nie charakteryzowała się stałym trendem. W województwie łódzkim najwięcej grup wsparcia było w 2017 i 2019 roku (6 grup), a najmniej w 2018 roku (2 grupy), natomiast w całym kraju najwięcej takich grup było w 2018 roku (400 grup), a najmniej w 2020 (217 grup).

4.3. Wsparcie dla sprawców przemocy

W zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie w regionie opracowywano i realizowano programy psychologiczno-terapeutyczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie. W województwie łódzkim najwięcej programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie było w 2020 roku (6 programów), a najmniej w 2018 i 2019 roku (3 programy), natomiast w całym kraju najwięcej takich programów było w 2018 roku (203 programy), a najmniej w 2019 roku (120 programów). W województwie łódzkim najwięcej osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych było w 2020 roku (99 osób), a

najmniej w 2018 roku (57 osób), natomiast w całym kraju najwięcej takich osób było również w 2020 roku (1.349 osób), a najmniej w 2019 roku (1.064 osoby). We wszystkich badanych latach zarówno w województwie łódzkim, jak i w całym kraju, wśród osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie dominowali mężczyźni.

Tabela 14. Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

	Łódzkie				Polska			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
Liczba programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	5	3	3	6	177	203	120	143
Liczba osób, które przystąpiły do programów psychologiczno-terapeutycznych								
Ogółem	75	57	62	99	1.312	1.283	1.064	1.349
Kobiety	13	3	9	44	239	229	182	488
Mężczyźni	62	54	53	55	1 073	1054	882	861
Liczba osób, które ukończyły programy psychologiczno-terapeutyczne								
Ogółem	73	56	62	99	804	808	683	870
Kobiety	12	3	9	44	169	145	127	351
Mężczyźni	61	53	53	55	635	663	556	519

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

4.4. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych Policji

Analizując dane z krajowych statystyk policyjnych dotyczące liczby wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A”, zauważyć można tendencję spadkową w 2020 roku w stosunku do roku 2017 o ponad 3 000 formularzy. Sytuacja ta obejmuje zarówno liczbę formularzy wszczynających procedurę oraz liczbę formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej już procedury. Analogiczna sytuacja występuje w województwie łódzkim, gdzie liczba dotyczących wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” według statystyk Komendy Wojewódzkiej Policji w Łodzi, w 2017 roku wynosiła 4 513, zaś w 2020 – 3 920. Zmienną, która w 2020 roku wynosiła w województwie łódzkim więcej niż w 2017 jest liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury, był to wzrost o 48 przypadki.

Podobnie kształtuje się tendencja spadkowa liczby osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą. W skali kraju w 2017 roku liczba ta wynosiła 92 529, zaś w 2020 - 85 575. Zdecydowanie najczęściej osobami potencjalnie doświadczającymi przemocy domowej

są kobiety, których w 2020 roku było 62 886, a liczba ta zmniejszyła się od roku 2017 o ponad 5 000. Kolejnymi grupami osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą są małoletni i mężczyźni. Ci ostatni w skali kraju zdecydowanie najrzadziej są wskazywani, jako potencjalne ofiary przemocy, a w 2020 roku było ich około 6 razy mniej niż kobiet (10 922). Sytuacja w województwie łódzkim w większości odwzorowuje statystykę krajową. To kobiety najczęściej są podejrzane o to, że doświadczają przemocy. Dodatkowo pojawia się informacja, że są to kobiety w przedziale wiekowym powyżej 65 roku życia, które w 2020 roku ponad 6 razy częściej są ofiarami przemocy domowej, niż kobiety młodsze (poniżej 65 roku życia). W województwie łódzkim w 2020 roku niespełna 40 mężczyzn doświadczało przemocy częściej niż w roku 2017.

Na poziomie krajowym w 2020 roku to zdecydowanie częściej mężczyźni są podejrzani o dokonywanie przemocy w rodzinie (66 198). Jest ich niemal 10 razy więcej niż kobiet (6 677). Mimo to ich liczba w porównaniu z rokiem 2017 maleje na rzecz nieznacznego wzrostu liczby kobiet i nieletnich podejrzanych o to samo przestępstwo. Analogiczna sytuacja występuje w województwie łódzkim – zdecydowanie dominują mężczyźni, jako potencjalni sprawcy przemocy, ale liczba kobiet i nieletnich w porównaniu z rokiem 2017 zaczęła rosnąć.

Widoczne i wyraźne jest także powiązanie przemocy z używaniem alkoholu. Mimo, że liczba osób w skali kraju stosująca przemoc w rodzinie i jednocześnie będąca pod wpływem alkoholu maleje (z 46 092 w 2020 roku do 39 798 w 2020 roku), to nadal stanowi około połowy wśród wszystkich przypadków stosowania przemocy w kraju. Wśród nich dominują mężczyźni, jednak ich liczba wyraźnie spadła (o ponad 6 000) w perspektywie ostatnich lat. Odmienna sytuacja dotyczy kobiet i nieletnich, bo to właśnie wśród tych dwóch grup zauważyć można wzrost liczby osób stosujących przemoc w rodzinie będąc pod wpływem alkoholu. Sytuacja w województwie łódzkim odzwierciedla sytuację w kraju.

Analizując liczbę dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej zauważyć można wyraźny spadek. W 2017 roku umieszczono 413 dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej, zaś w 2020 roku zdecydowanie mniej – 288. Liczba ta rokrocznie malała. Podobna sytuacja ma miejsce w województwie łódzkim, gdzie liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej spadła na przestrzeni lat z 77 do 55.

W województwie łódzkim najczęściej stosowanym rodzajem przemocy jest przemoc psychiczna (w 2020 roku – 4 970) i fizyczna (w 2020 roku – 3 580). W porównaniu z latami wcześniejszymi liczba osób doświadczających tych rodzajów przemocy spadła, podobnie jak liczba wszystkich

osób potencjalnie doświadczających przemocy. Najbardziej stosowanym rodzajem przemocy w województwie łódzkim w roku 2020 była przemoc seksualna (47 przypadki) i ekonomiczna (214 przypadki).

Tabela 15. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A”

	POZIOM WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO				POZIOM KRAJOWY			
	2017	2018	2019	2020	2017	2018	2019	2020
1. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A” (ogółem), w tym:	4 513	3 845	3 982	3 920	75662	73153	74313	72601
A) liczba formularzy wszczynających procedurę	4 009	349	3 538	3 368	61980	59829	61076	59701
B) liczba formularzy dotyczących kolejnych przypadków przemocy w rodzinie w trakcie trwającej procedury	504	496	444	552	13682	13 324	13 237	12 900
2. Liczba osób, co do których istnieje podejrzenie, że są dotknięte przemocą (ogółem), w tym:	5 233	4 418	4 485	4 503	92 529	88 133	88 032	85 575
A) kobiet	4 044	3 382	3 433	3 303	67 984	65 057	65 195	62 866
Do 65 r.życia	3 602	3 014	3 075	2 848	-	-	-	-
od 65r. Życia	442	368	358	455	-	-	-	-
B) mężczyzn	572	519	536	616	11 030	10 672	10 676	10 922
Do 65 r.życia	472	427	440	487	-	-	-	-
od 65r. Życia	100	92	96	129	-	-	-	-
C) małoletnich	617	517	516	584	13 515	12 404	12 161	11 787
dziewcząt	304	257	263	290	-	-	-	-
chłopców	313	260	256	294	-	-	-	-
Osoby niepełnosprawne	bd	bd	bd	bd	-	-	-	-

3.	Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie (ogółem), w tym:	4 552	3 879	4 037	3 965	76 206	73 654	74 910	73 228
A)	kobiet	375	329	427	436	5 878	6 045	6 448	6 677
B)	mężczyzn	4 165	3 540	3 598	3 503	70 035	67 306	68 148	66 198
C)	nieletnich	12	10	12	26	293	303	314	353
4.	Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będących pod wpływem alkoholu (ogółem), w tym:	3 166	2 686	2 621	2 522	46 092	43 182	42 583	39 798
A)	kobiety	195	156	197	221	2 028	1 903	2 126	1 986
B)	mężczyźni	2 971	2 528	2 424	2 300	44 037	41 257	40 435	37 781
C)	nieletni	0	2	0	1	27	22	22	31
5.	Liczba dzieci umieszczonych w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo – wychowawczej	71	45	55	55	413	427	309	288
6.	Liczba przypadków doświadczających przemocy	-	-	-	-				
A)	fizycznej	4 034	3 626	2 582	3 580				
B)	psychicznej	5 013	4 916	4 861	4 970				
C)	ekonomicznej	283	277	223	214				
D)	seksualnej	65	53	55	47				
E)	innego rodzaju przemoc	1 413	1 332	1 181	1 249				

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

4.5. Analiza zjawiska przemocy w rodzinie na podstawie danych prokuratury

Najwięcej spraw dotyczących przemocy w rodzinie w regionie łódzkim wpłynęło do prokuratury w 2017 roku (3 394 spraw), a najmniej w 2018 roku (2 862 spraw). Najwięcej spraw zakończonych aktem oskarżenia w zakresie przemocy w rodzinie było w 2017 roku (1 023 spraw), a najmniej w 2019 roku (861 spraw). Najwięcej spraw w zakresie przemocy w rodzinie,

które zakończyły się umorzeniem, było w 2019 roku (921 spraw), a najmniej w 2020 roku (821 spraw).

Najwięcej wniosków o nakaz opuszczenia lokalu z powodu przemocy w rodzinie było w 2020 roku (257 wniosków), a najmniej w 2017 roku (145 wnioski). Liczba wniosków o zakaz zbliżania się charakteryzowała się trendem wzrostowym. W 2017 roku były 82 takie wnioski, natomiast w roku 2020 w porównaniu do roku 2017 było 85 wniosków więcej, czyli 167, co stanowi ponad 2-krotny wzrost. Najwięcej wniosków o zastosowaniu aresztu tymczasowego z powodu przemocy w rodzinie było w 2017 roku (193 wniosków), a najmniej w 2018 i 2019 roku (147 i 146 wniosków).

Tabela 16. Skala przemocy w rodzinie w świetle danych pochodzących z prokuratur

Wybrane prokuratury z województwa łódzkiego				
	2017	2018	2019	2020
Liczba spraw dotyczących przemocy w rodzinie, które wpłynęły	3.394	2.986	3.015	2.862
Liczba spraw zakończonych aktami oskarżenia w zakresie przemocy w rodzinie	1.023	982	861	944
Liczba spraw w zakresie przemocy w rodzinie zakończonych umorzeniem	916	892	921	821
Liczba wniosków o nakaz opuszczenia lokalu z powodu przemocy w rodzinie	145	160	165	257
Liczba wniosków o zakaz zbliżania się z powodu przemocy w rodzinie	82	105	110	167
Liczba wniosków o zastosowaniu aresztu tymczasowego	193	147	146	164

Źródło: *Badanie społeczne „Charakterystyka zjawiska przemocy w rodzinie... (op. cit.)*, SACADA Pracownia Badawczo-Projektowa, Kraków 2021.

5. Analiza SWOT

Analiza SWOT jest procedurą analityczną, pozwalającą na gromadzenie oraz porządkowanie danych. Jako element analizy strategicznej służy wyznaczeniu kierunków działania. Analiza SWOT na potrzeby Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025 została opracowana w układzie tradycyjnym: mocne (S) i słabe (W) strony dotyczą sytuacji

związanej z organizowaniem systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie wewnątrz województwa, a szanse (O) i zagrożenia (T) to czynniki zewnętrzne. Elementy wskazane w analizie SWOT stanowią zbiór cech regionu i uwarunkowań zewnętrznych, odgrywających ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie w województwie do 2025 roku. Analiza SWOT jest jednym z elementów wspierających planowanie adekwatnych do potrzeb kierunków.

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • spadek wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” • spadek liczby osób doświadczających przemocy w regionie • dostęp do poradnictwa, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu funkcji opiekuńczych i wychowawczych • dostęp do poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego • dostęp do programów terapeutycznych oraz pomocy psychologicznej dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie • dostęp do wsparcia w punktach interwencji kryzysowej • dostęp do wsparcia udzielanego przez telefony zaufania, interwencyjne lub informacyjne • prowadzenie programów psychologiczno-terapeutycznych dla sprawców • wzrost liczby osób korzystających ze wsparcia pracownika socjalnego • dostosowane do potrzeb podnoszenie kwalifikacji osób zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie • organizacja szkoleń dla osób działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie • stałe monitorowanie systemu przeciwdziałania przemocy w regionie • współpraca podmiotów i instytucji działających w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • wzrost liczby osób dotkniętych przemocą w rodzinie, korzystających z miejsc w ośrodkach interwencji kryzysowej • spadek liczby osób, korzystających z programów psychologiczno-terapeutyczne dla sprawców • spadek liczby ośrodków interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi • brak punktu interwencji kryzysowej z miejscami całodobowymi w regionie • niewystarczająca wiedza i kompetencje na temat problematyki przemocy w rodzinie wśród członków zespołów interdyscyplinarnych i grup roboczych • niewystarczająca wiedza i kompetencje wśród przedstawicieli innych grup zawodowych zaangażowanych w działania z zakresu polityki społecznej • niewystarczające kompetencje w zakresie komunikacji w przedstawicieli służb zajmujących się problematyką przemocy • niewystarczające środki finansowe w samorządach

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> • działalność organizacji pozarządowych oferujących pomoc dla ofiar przemocy 	

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • aktywność organizacji pozarządowych zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie • podejmowanie działań edukacyjnych służących wsparciu kompetencji rodzicielskich • wykwalifikowana kadra zatrudniona w instytucjach oraz organizacjach pozarządowych • zwiększenie świadomości społecznej w obszarze reagowania na stosowanie przemocy • popularyzowanie prawnych narzędzi mających na celu zwiększenie ochrony osób doświadczających przemocy w rodzinie (nakaz izolacji oraz nakaz opuszczenia lokalu) • wsparcie dla specjalistów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie • upowszechnienie ewaluacji realizowanych działań • zapewnienie ciągłości finansowania zadań w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie • możliwość finansowania działań z budżetu państwa oraz ze środków unijnych • diagnozowanie potrzeb szkoleniowych instytucji i organizacji zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> • niska świadomość społeczna na temat przemocy w rodzinie • stygmatyzacja i wykluczenie społeczne osób doznających przemocy • stereotypy dotyczące zjawiska przemocy • występowanie przemocy w rodzinach wieloproblemowych • wzrost występowania przemocy w rodzinach o wysokim statusie społecznym • trudności szacowaniu skali przemocy w rodzinach w czasie pandemii COVID-19, w szczególności wobec dzieci i młodzieży w czasie nauki zdalnej • bierna postawa świadków przemocy • brak przepisów prawnych obligujących sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno-edukacyjnych • niechęć do uczestnictwa w terapii przez sprawców • niewystarczający poziom realizacji działań profilaktycznych kierowanych do dzieci i młodzieży doświadczających przemocy i nią zagrożonych • niewystarczająca liczba oddziaływań skierowanych do dzieci dotkniętych przemocą w rodzinie • niewystarczający dostęp do pomocy specjalistycznej • niewystarczająca liczba specjalistów pracujących ze sprawcami przemocy • wypalenie zawodowe kadry zaangażowanej w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie • ograniczone środki finansowe na realizację działań związanych z przeciwdziałaniem przemocy

SZANSE	ZAGROŻENIA
	<ul style="list-style-type: none"> • brak ciągłości finansowania działań podejmowanych przez organizacje pozarządowe • wpływ pandemii COVID-19 • wpływ wojny w Ukrainie

6. Rekomendacje

- Systematyczne monitorowanie skali i charakteru występowania zjawiska przemocy w rodzinie w województwie łódzkim
- Podnoszenie wiedzy mieszkańców województwa w zakresie zjawiska przemocy w rodzinie, jego konsekwencji i możliwości zapobiegania.
- Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej dotyczącej zjawiska przemocy w rodzinie, kierowanej do wybranych grup mieszkańców województwa łódzkiego w celu niwelowania stereotypów i kształtowania właściwych postaw
- Podnoszenie jakości działań profilaktycznych kierowanych do dzieci i młodzieży doświadczających przemocy i nią zagrożonych
- Prowadzenie działań wykraczających poza przekazywanie informacji o zagrożeniach związanych ze zjawiskiem przemocy w rodzinie, a w większym stopniu skupiających się na rozwoju zróżnicowanych czynników ochronnych, w tym na kształtowaniu pozytywnych i konstruktywnych relacji rówieśniczych i budowaniu postawy społecznego zaangażowania
- Promowanie właściwych postaw wśród świadków przemocy.
- Prowadzenie działań mających na celu zapewnienie anonimowości osobom informującym o występowaniu przemocy
- Podnoszenie jakości oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych skierowanych do sprawców
- Podnoszenie jakości programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- Zwiększanie dostępności do specjalistycznego wsparcia kierowanego do dzieci
- Rozwijanie dostępu do specjalistycznych usług (np. w zakresie poradnictwa rodzinnego czy pracy z dziećmi) blisko miejsca zamieszkania
- Wspieranie działań profilaktycznych kierowanych do rodzin w celu budowania zasobów, wzmacniania więzi rodzinnych, integracji rodziny i rozwoju kompetencji wychowawczych rodziców, w tym w rodzinach imigranckich, przeciwdziałania przemocy i postawom bezradności oraz zapobieganie problemom wynikającym z migracji, w tym zjawisku tzw. eurosieroctwa
- Wspieranie dostępności do terapii i innych oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla rodzin z problemem przemocy
- Wspieranie tworzenia infrastruktury zapewniającej wsparcie dla ofiar przemocy w rodzinie (ośrodków wsparcia, ośrodków interwencji kryzysowej, specjalistycznych ośrodków wsparcia, punktów konsultacyjno-informacyjnych, punktów interwencji kryzysowej, placówek świadczących pomoc całodobową).

- Wzmocnienie współpracy jednostek samorządu terytorialnego i organizacji pozarządowych
- Budowanie sieci międzyinstytucjonalnych połączeń mających na celu koordynację współpracy
- Tworzenie przekazów medialnych na temat zjawiska przemocy w rodzinie oraz dostępnej oferty pomocowej w celu przeciwdziałania stereotypom dotyczącym tego zjawiska.
- Wdrażanie procedur oraz szkolenie specjalistów w zakresie przemocy w rodzinie kierowanej w szczególności wobec osób starszych, osób z niepełnosprawnościami
- Wspieranie specjalistów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz działań zapobiegających wypaleniu zawodowemu
- Promowanie działań prowadzących do zwiększenia zaangażowania przedstawicieli systemu oświaty i systemu ochrony zdrowia w zakresie zgłaszania zdarzeń związanych w występowaniem przemocy
- Podnoszenie znaczenia zasady interdyscyplinarności w rozwiązywaniu problemów dotyczących przemocy w rodzinie
- Promowanie procedur mających na celu ograniczanie biurokratyzacji

7. Założenia Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025

Cel główny: zmniejszenie skali i skutków przemocy w rodzinie w województwie łódzkim poprzez budowanie efektywnego systemu wsparcia i rozwój profilaktyki

Cele szczegółowe:

- 1) Wzrost wiedzy oraz świadomości społecznej w zakresie przemocy w rodzinie, w tym przyczyn i skutków tego zjawiska,
- 2) Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
- 3) Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie,
- 4) Zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Cel główny oraz cele szczegółowe zawarte w Programie wynikają z założeń Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na rok 2022 oraz są zgodne ze Strategią w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego do 2030 roku.

Adresaci Programu:

- jednostki samorządu terytorialnego,
- jednostki organizacyjne pomocy społecznej,
- organizacje pozarządowe oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- osoby zagrożone przemocą w rodzinie i członkowie ich rodzin,
- ofiary przemocy w rodzinie i członkowie ich rodzin,
- sprawcy przemocy,
- świadkowie przemocy,
- społeczności lokalne.

Cel szczegółowy 1: Wzrost wiedzy oraz świadomości społecznej w zakresie przemocy w rodzinie, w tym przyczyn i skutków tego zjawiska

Kierunek działania 1.1: Poszerzenie wiedzy ogółu społeczeństwa, w tym zainteresowanych służb na temat przemocy w rodzinie

Działania:

- Diagnoza zjawiska przemocy w rodzinie na obszarze województwa łódzkiego
- Współpraca z organizacjami pozarządowymi w zakresie realizacji działań edukacyjnych

Realizator zadania: samorząd województwa

Wskaźnik	Jedn. miary	Wartość bazowa (2021)	Wartość docelowa (2025)	Źródło zasilenia wskaźnika
Liczba przeprowadzonych badań, analiz i ekspertyz dotyczących zjawiska przemocy w rodzinie	Liczba	0	1	Dane RCPS
Liczba osób objętych działaniami edukacyjnymi	Liczba	0	800	Dane RCPS

Kierunek działania 1.2. Zmiana postrzegania przez społeczeństwo problemu przemocy w rodzinie

Działania:

- Prowadzenie regionalnych kampanii społecznych
- Prowadzenie regionalnych działań informacyjnych i edukacyjnych

Realizator zadania: samorząd województwa we współpracy z jednostkami samorządu terytorialnego, mediami i organizacjami pozarządowymi

Wskaźnik	Jedn. miary	Wartość bazowa (2021)	Wartość docelowa (2025)	Źródło zasilenia wskaźnika
Liczba regionalnych kampanii społecznych oraz zrealizowanych programów informacyjnych i działań edukacyjnych	Liczba	0	10	Dane RCPS

Kierunek działania 1.3: Realizacja programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania:

- Opracowanie i realizacja wojewódzkiego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Realizator zadania: samorząd województwa

Wskaźnik	Jedn. miary	Wartość bazowa (2021)	Wartość docelowa (2025)	Źródło zasilenia wskaźnika
Liczba opracowanych i realizowanych wojewódzkich programów przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Liczba	0	1	Dane RCPS

Cel szczegółowy 2: Zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Kierunek działania 2.1. Upowszechnianie informacji i edukacja w zakresie możliwości i form udzielania pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Działania

- Upowszechnianie informacji w zakresie możliwości i form uzyskania m.in. pomocy: medycznej, pedagogicznej, psychologicznej, psychospołecznej, prawnej, socjalnej, zawodowej i rodzinnej

Realizator zadania: samorząd województwa we współpracy z mediami o zasięgu regionalnym oraz organizacjami pozarządowymi

Wskaźnik	Jedn. miary	Wartość bazowa (2021)	Wartość docelowa (2025)	Źródło zasilenia wskaźnika
Liczba opracowanych materiałów informacyjnych	Liczba	0	20	Dane RCPS

Kierunek działania 2.2 Wspieranie działań mających na celu udzielanie pomocy i wsparcia osobom dotkniętym przemocą w rodzinie

Działania:

- Realizowanie działań w zakresie pomocy osobom dotkniętym przemocą w rodzinie m. in. w formie poradnictwa medycznego, pedagogicznego, psychologicznego, psychospołecznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego
- Wspieranie tworzenia i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie
- Prowadzenie działań profilaktycznych dla rodzin w celu budowania zasobów, wzmacniania więzi rodzinnych, integracji rodziny i rozwoju kompetencji wychowawczych rodziców

Realizator zadania: instytucje samorządowe przy współpracy z organizacjami pozarządowymi

Wskaźnik	Jedn. miary	Wartość bazowa (2021)	Wartość docelowa (2025)	Źródło zasilenia wskaźnika
Liczba osób objętych działaniami profilaktycznymi i pomocą w formie m. in. poradnictwa medycznego, pedagogicznego, psychospołecznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego w danej instytucji	Liczba	0	800	Dane RCPS
Liczba lokalnych telefonów zaufania	Liczba	0	1	Dane RCPS
Liczba rozmów i interwencji	Liczba	0	1 800	Dane RCPS
Czas dostępności telefonu zaufania	Liczba dni w tygodniu	0	7	Dane RCPS

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Kierunek działania 3.1: Realizowanie wobec osób stosujących przemoc w rodzinie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych

Działania:

- Opracowanie programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie
- Realizowanie działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie

Realizator zadania: samorząd województwa, organizacje pozarządowe

Wskaźnik	Jedn. miary	Wartość bazowa (2021)	Wartość docelowa (2025)	Źródło zasilenia wskaźnika
Liczba opracowanych programów oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc w rodzinie	Liczba	0	1	Dane RCPS
Liczba działań wobec osób stosujących przemoc w rodzinie	Liczba	0	4	Dane RCPS

Cel szczegółowy 4: Podnoszenie kompetencji służb i przedstawicieli podmiotów realizujących działania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Kierunek działania 4.1: Wyznaczanie kierunków działań dla podmiotów i instytucji zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie

Działania:

- Podejmowanie działań zmierzających do nawiązania i wzmocnienia współpracy pomiędzy służbami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w województwie łódzkim, poprzez:
  - utworzenie i aktualizację bazy danych osób nadzorujących lub koordynujących działania poszczególnych służb na poziomie województwa oraz umieszczenie jej na stronach internetowych instytucji wojewódzkich i okręgowych,
  - nawiązanie współpracy w celu wypracowania wspólnej polityki przeciwdziałania przemocy w rodzinie,
  - przeprowadzanie interdyscyplinarnych spotkań i szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb
- Budowanie sieci międzyinstytucjonalnych i międzysektorowych połączeń mających na celu koordynację współpracy

Realizator zadania: samorząd województwa, organizacje pozarządowe

Wskaźnik	Jedn. miary	Wartość bazowa (2021)	Wartość docelowa (2025)	Źródło zasilenia wskaźnika
Liczba interdyscyplinarnych i międzysektorowych spotkań i szkoleń z udziałem przedstawicieli poszczególnych służb	Liczba	0	10	Dane RCPS
liczba spotkań dotyczących koordynacji współpracy przedstawicieli instytucji i podmiotów zaangażowanych w przeciwdziałanie przemocy w rodzinie	Liczba	0	10	Dane RCPS
Liczba utworzonych i zaktualizowanych baz danych osób nadzorujących lub koordynujących działania poszczególnych służb	Liczba	0	1	Dane RCPS

Kierunek działania 4.2: Podnoszenie kompetencji osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania:

- Diagnozowanie potrzeb szkoleniowych członków zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Organizowanie szkoleń, w oparciu o wytyczne opracowane na podstawie art. 8 pkt. 5 ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, dla osób realizujących zadania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie
- Opracowywanie programów szkoleń kierowanych do służb zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie w zakresie możliwości i form oddziaływania na postawy osób stosujących przemoc w rodzinie i ich realizacja

Realizator zadania: samorząd województwa, organizacje pozarządowe

Wskaźnik	Jedn. miary	Wartość bazowa (2021)	Wartość docelowa (2025)	Źródło zasilenia wskaźnika
Liczba diagnoz potrzeb szkoleniowych	Liczba	0	4	Dane RCPS
Liczba uczestników szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	Liczba	0	800	Dane RCPS

Kierunek działania 4.3: Wzmacnianie kompetencji zawodowych oraz przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie

Działania:

- Realizacja specjalistycznych szkoleń umożliwiających uzyskanie certyfikatu specjalisty w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie
- Wdrożenie systemu wsparcia dla osób pracujących bezpośrednio z osobami doświadczającymi przemocy w rodzinie i z osobami stosującymi przemoc, w formie m.in. superwizji, coachingu, doradztwa, grup wsparcia,

Realizator zadania: samorząd województwa, organizacje pozarządowe

Wskaźnik	Jedn. miary	Wartość bazowa (2021)	Wartość docelowa (2025)	Źródło zasilenia wskaźnika
Liczba osób poddanych różnym formom poradnictwa, wsparcia psychologicznego i superwizjom	Liczba	0	500	Dane RCPS
Liczba zrealizowanych spotkań superwizyjnych	Liczba	0	30	Dane RCPS

8. Przewidywane efekty realizacji Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025

Zakłada się, że zadania realizowane w ramach Programu doprowadzą do zwiększenia skuteczności pomocy i wsparcia osobom i rodzinom zagrożonym i dotkniętym przemocą poprzez:

1. wzrost wiedzy oraz świadomości społecznej w zakresie przemocy w rodzinie, w tym przyczyn i skutków tego zjawiska,
2. zwiększenie dostępności i skuteczności ochrony oraz wsparcia osób dotkniętych przemocą w rodzinie,
3. zwiększenie skuteczności oddziaływań wobec sprawców przemocy w rodzinie,
4. zwiększenie poziomu kompetencji przedstawicieli instytucji i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie w celu podniesienia jakości i dostępności świadczonych usług.

Zakłada się, że w wyniku osiągnięcia tych celów nastąpi:

1. zwiększenie dostępności specjalistycznej pomocy dla osób doznających przemocy w rodzinie,
2. zwiększenie skuteczności oddziaływań interwencyjnych, korekcyjno-edukacyjnych i terapeutycznych wobec osób stosujących przemoc w rodzinie,
3. zwiększenie wiedzy i podniesienie świadomości społecznej w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie, w tym mechanizmów i skutków przemocy,
4. upowszechnienie informacji na temat instytucji oferujących profesjonalną pomoc osobom i rodzinom uwikłanym w przemoc,
5. wzmocnienie współpracy pomiędzy osobami, służbami, instytucjami realizującymi zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie,

6. podniesienie kwalifikacji i wzrost kompetencji osób zajmujących się świadczeniem usług dla osób i rodzin zagrożonych i doznających przemocy oraz osób ją stosujących,
7. przeciwdziałanie wypaleniu zawodowemu osób pracujących w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie poprzez udzielenie wsparcia w formie superwizji,
8. wsparcie organizacji pozarządowych realizujących działania w obszarze przeciwdziałania przemocy.

9. Źródła finansowania oraz monitoring i ewaluacja Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025

Źródła finansowania Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie Województwa Łódzkiego 2025 mogą stanowić:

1. środki z budżetu Samorządu Województwa Łódzkiego,
2. dotacja z budżetu państwa, głównie w ramach realizacji Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie,
3. fundusze Unii Europejskiej,
4. udział finansowy partnerów lokalnych, ponadlokalnych, krajowych i zagranicznych we wspólnie podejmowanych inicjatywach.

Finansowanie zadań w ramach niniejszego Programu zależne będzie od wysokości środków finansowych w danym roku budżetowym. Nadzór oraz kontrolę nad realizacją zadań sprawuje RCPS w Łodzi.

Niezbędnym elementem wdrażania Programu jest monitorowanie poziomu osiągnięcia założonych celów i rezultatów oraz ocena jego realizacji. Systematyczny monitoring umożliwi rejestrację postępów w realizacji Programu i rezultatów podejmowanych działań oraz weryfikację tempa i kierunku realizowanych zadań, a także określenie przyszłych priorytetów. Monitoring Programu prowadzony będzie corocznie przez RCPS w Łodzi. Wyniki monitoringu, w formie rocznego raportu, będą publikowane na stronie internetowej RCPS w Łodzi.

Program będzie podlegał ewaluacji, która przeprowadzona zostanie przez RCPS w Łodzi po zakończeniu programu. Ewaluacja pozwoli na ocenę stopnia realizacji założonych celów i identyfikację czynników, mających wpływ na osiągnięty stan oraz pojawiających się problemów i wprowadzenie działań naprawczych.

Wnioski z monitoringu oraz ewaluacji Programu będą stanowić podstawę do ewentualnej modyfikacji ujętych w nim celów i zadań lub opracowaniu nowych, adekwatnych do sytuacji. Pozwolą na skuteczne wdrażanie założeń programowych, a także uzupełnianie treści Programu o kierunki działań w celu dostosowania go do aktualnych wymogów oraz zachodzących zmian. Ocena realizacji programu dokonywana będzie przede wszystkim w oparciu o określone w nim wskaźniki.

Źródła finansowania i środki przeznaczone na realizację zadań w ramach Programu

Źródła finansowania	Zadanie	Przewidywane środki finansowe
budżet Samorządu Województwa Łódzkiego	Dofinansowanie działań bieżących wynikających z założeń Programu, w tym konkursów ofert dla organizacji pozarządowych oraz innych podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie, na wsparcie realizacji zadań publicznych Województwa Łódzkiego	ok. 200 tyś. na rok
Dotacja celowa z Łódzkiego Urzędu Wojewódzkiego	Dofinansowanie szkoleń z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie	ok. 100 tyś. na rok

Spis tabel

Tabela 1. Liczba wszczętych procedur „Niebieskiej Karty” przez inne instytucje/podmioty w poszczególnych latach

Tabela 2. Stosowanie procedury „Niebieskiej Karty” przez uprawnione podmioty

Tabela 3. Klasyfikacja przemocy doznawanej przez osoby pokrzywdzone w poszczególnych latach ze względu na jej rodzaj

Tabela 4. Charakterystyka społeczno-demograficzna osób dotkniętych przemocą

Tabela 5. Sytuacja zawodowa osób, które doświadczają przemocy w poszczególnych latach

Tabela 6. Współwystępujące problemy społeczne u osób doznających przemocy w poszczególnych latach

Tabela 7. Prowadzenie poradnictwa, w szczególności poprzez działania edukacyjne służące wzmocnieniu opiekuńczych i wychowawczych, alternatywnych wobec stosowania przemocy metod i kompetencji rodziców w rodzinach zagrożonych przemocą w rodzinie oraz w stosunku do grup ryzyka, np. małoletnich w ciąży

Tabela 8. Opracowanie i realizacja zajęć edukacyjnych kierowanych do osób dotkniętych przemocą w rodzinie w zakresie podstaw prawnych i zagadnień psychologicznych dotyczących reakcji na przemoc w rodzinie

Tabela 9. Realizowanie przez instytucje publiczne zajmujące się pomocą osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w formie poradnictwa medycznego, psychologicznego, prawnego, socjalnego, zawodowego i rodzinnego

Tabela 10. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia, w tym całodobowych, oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej - Punkty konsultacyjne

Tabela 11. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia, w tym całodobowych oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej – ośrodki interwencji kryzysowej

Tabela 12. Zapewnienie osobom dotkniętym przemocą w rodzinie pomocy w ośrodkach wsparcia, w tym całodobowych, oraz w ośrodkach interwencji kryzysowej – punkty interwencji kryzysowej

Tabela 13. Tworzenie i zwiększanie zakresu działania oraz dostępności do lokalnych telefonów zaufania, interwencyjnych lub informacyjnych dla osób dotkniętych przemocą w rodzinie

Tabela 14. Opracowanie i realizacja programów psychologiczno-terapeutycznych dla osób stosujących przemoc w rodzinie

Tabela 15. Liczba wypełnionych formularzy „Niebieska Karta – A”

Tabela 16. Skala przemocy w rodzinie w świetle danych pochodzących z prokuratur

Bibliografia

Literatura

- E. Bieńkowska, L. Mazowiecka (red.) *Konwencja o zapobieganiu z zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- M. Kordaczuk-Wąs, M. Putka (red.): *Zintegrowany System Monitorowania Przypadków Przemocy w Rodzinie – doświadczenia hiszpańskie*, Biuro Prewencji Komendy Głównej Policji, Warszawa 2011/2012.
- J. Mellibruda: *Przeciwdziałanie przemocy domowej*, Instytut Psychologii Zdrowia PTP, Warszawa 2009.
- *Polska Wolna od przemocy wobec kobiet. Wybrane problemy dotyczące wdrożenia Konwencji o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*, Amnesty International.
- *Rodzinna tajemnica, Przemoc w rodzinach z problemem alkoholowym*, Zespół Ogólnopolskiego Pogotowia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie „Niebieska Linia” Instytutu Psychologii Zdrowia Polskiego Towarzystwa Psychologicznego, Warszawa 2021.
- S. Spurek S. *Izolacja sprawcy od ofiary. Instrumenty przeciw przemocy w rodzinie*, Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2013
- L. Tomaszewska, *Przemoc wobec kobiet w rodzinie*, Centrum Praw Kobiet, Warszawa 2007.
- *Challenges to women’s human rights in the EU. Gender discrimination, sexist hate speech and gender-based violence against women and girls*, European Union Agency for Fundamental Rights, November 2017
- Wojnarska: *Przemoc seksualna wobec dzieci – terapia sprawców i ofiar*, [w:] A. Lewicka-Zelent (red.): *Przemoc rodzinna. Aspekty psychologiczne, pedagogiczne i prawne*, Difin, Warszawa 2017
- *Wykluczenie społeczne dzieci i młodzieży z województwa łódzkiego*. Badanie naukowe zrealizowane przez PBS Spółka z o.o. na zlecenie Regionalnego Centrum Polityki Społecznej w Łodzi, RCPS 2021

Akty prawne

- Karta Narodów Zjednoczonych z 1945 r.

- Powszechna Deklaracja Praw Człowieka z 1948 r.
- Międzynarodowy Pakt Praw Obywatelskich i Politycznych z 1966 r.
- Konwencja w sprawie likwidacji wszelkich form dyskryminacji kobiet z 1979 r.
- Deklaracja Wiedeńska z 1993 r.
- Deklaracja o eliminacji przemocy wobec kobiet z 1993 r.
- Deklaracja Pekńska z 1995 r.
- Konwencja o Prawach Dziecka z 1989 r.
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (85)4 w sprawie przemocy domowej z 26 marca 1985 r.
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy nr R (90)2 w sprawie reakcji społecznych na przemoc w rodzinie z 15 stycznia 1990 r.
- Rekomendacja Rady Europy 1450 (2000) dotycząca przemocy wobec kobiet w Europie
- Rekomendacja Komitetu Ministrów Rady Europy Rec. (2002)5 w sprawie ochrony kobiet przed przemocą z 30 kwietnia 2002 r.
- Konwencja o zapobieganiu i zwalczaniu przemocy wobec kobiet i przemocy domowej Dyrektywa 2012/29/UE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Rz. Urz. UE L 315 z 14.11.2012, s. 57)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (w sprawach karnych) (Dz. Urz. UE L 338 z 21.12.2011, s.2)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/92/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz. Urz. UE L 335 17.12.2011, s. 1)
- Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar (Dz. Urz. UE L 101 z 15.04.2011, s.1)
- Program sztokholmski przyjęty w dniach 10-11 grudnia 2009r.
- Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 roku (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. 2021 poz. 1249)
- Ustawa z dnia 26 października 1982 roku o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2022 r. poz. 24)
- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1 i 66)

- Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (Dz. U. z 2022 r. poz. 574)
- Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U z 2020 r. poz. 1057, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 11 września 2019 r. Prawo zamówień publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 1129, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 11 września 2015 roku o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2021 r. poz. 1956, 2469)
- Ustawa z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 305, z późn. zm.)
- Ustawa z dnia 13 czerwca 2003 roku o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2022 r. poz.218)
- Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego (Dz. U. z 2021 r. poz. 735)
- Uchwała Nr 183. Rady Ministrów z dnia 21 grudnia 2021 roku w sprawie Krajowego Programu Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na 2022 (M.P. z dnia 31.12.2021, poz. 1204)
- Uchwała Nr 105. Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 roku w sprawie Krajowego Programu Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 (M. P. z dnia 16.09.2021, poz. 843)
- Krajowy Program Działań na Rzecz Równego Traktowania na lata 2021-2030
- Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna na lata 2021–2035, projekt z dnia 30 listopada 2021
- Strategia Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030 - Załącznik do Uchwały Nr XXXI/414/21 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 6 maja 2021r. w sprawie przyjęcia Strategii Przyjęcia Strategii Rozwoju Województwa Łódzkiego 2030
- Uchwała Nr 105. Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 roku w sprawie Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030 (M. P. z dnia 16.09.2021, poz. 843)
- Strategia w zakresie polityki społecznej województwa łódzkiego 2030

Źródła internetowe

- www.parpa.pl
- www.niebieskaLinia.pl